

17-05-2023

Anvendelsesområdet for straffelovens § 243 set i lyset af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 7 og straffelovens § 1

The Scope of Section 243 in the Danish Penal Code in light of Article 7 in the European Convention on Human Rights and Section 1 in the Danish Penal Code

Sofie Sylvester Svendsen

Studienummer: 20176710

Anslag: 135.163

Abstract

The purpose of this thesis is to examine the scope of psychological violence in the Danish Penal Code section 243 in light of Article 7 in the European Convention on Human Rights and Section 1 in the Danish Penal Code.

It has been four years since the implementation of Section 243 of the Danish Penal Code, which criminalize psychological violence as a distinct and serious offense. Psychological violence is a serious form of abuse that can have profound consequences for the mental well-being of the victim. Despite from this, psychological violence has been overlooked and underestimated compared to other forms of violence.

According to Section 243 of the Danish Penal Code, there are five objective elements of the provision that must be fulfilled before an act can be considered psychological violence. These elements include: a close connection to the victim's household, the conduct being repeated over a period, the conduct being demeaning, harassing, or violating, the conduct exhibiting a certain degree of severity, and the conduct being capable of unduly controlling the victim.

These elements involve certain aspects that does not have a clear meaning. To address this uncertainty, the legislator provided numerous examples of behaviors that could fall under the clause. However, some of these examples includes everyday life situations which does not necessarily clarify the clause. A concrete assessment of the circumstances in each individual case is required to determine whether the conditions are met. This grants the courts significant discretionary power in determining when psychological violence can be established under the provision.

Prior to the implementation of Section 243 the Danish Penal Code already contained several provisions that included elements of criminalizing offenses against psychological integrity. However, these provisions in the Penal Code are not sufficient to cover the scope of Section 243. This is primarily because Section 243 has a broad applicability, as the provision is not limited to specific actions, but rather to behavior that can be characterized as grossly demeaning, harassing, or violating, and capable of unduly controlling the victim in an improper manner.

Denmark is bound by the principle of legality, as reflected in both Article 7 of the European Convention on Human Rights and Section 1 of the Danish Penal Code. These principles require that punishment can only be imposed if there is a clear legal basis. Based on the analysis of the individual elements of the provision in the thesis, it can be concluded that the case law is not yet sufficiently clear for citizens to predict the legal position regarding the provision. The provision still lacks sufficient clarity and predictability to ensure that citizens can adjust their behavior accordingly.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	5
1.1. Problemformulering.....	6
1.2. Afgrænsning.....	6
1.3. Metode.....	7
2. Straffelovens § 243	7
2.1. § 243's objektive gerningsindhold.....	9
2.2. Tilknytning til husstanden	10
2.3. Gentagne gange over en periode.....	11
2.4. Groft nedværdigende, forulempende eller krænkende	12
2.5. Grovhedskriteriet	14
2.6. Egnet til utilbørligt at styre	14
2.7. Udøvelse af negativ social kontrol	15
2.8. Opsamling på gerningsindholdet	15
3. Samtykke.....	16
4. Behovet for strfl. § 243	17
4.1. Trusler § 266	17
4.2. Ulovlig tvang § 260, stk. 1, nr. 1.....	18
4.3. Vanrøgt § 213	19
4.4. Mishandling § 245, stk. 2	23
4.5. Delkonklusion.....	23
5. Internationale forpligtelser	24
5.1. Istanbulkonventionen	24
5.2. Grevio's undersøgelse	26
6. Legalitetsprincippet	26
6.1. Straffelovens § 1	27
6.2. EMRK artikel 7.....	29
6.3. Delkonklusion strfl. § 1 og artikel 7.....	33
6.4. Forarbejder	34
6.5. Straffelovens § 243 anvendelse i praksis.....	36
6.6. Samlivsforhold	37
6.6.1. Gerningsindholdet.....	37
6.6.2. Nær tilknytning til husstanden	43
6.6.3. Psykisk vold som eneste anklagepunkt – den nedre grænse	45
6.6.4. Fysisk vold som et moment i vurderingen	47
6.6.5. Enkeltstående krænkelse	51

6.6.6.	Digitale tjenester	54
6.7.	<i>Forældre/barn relation</i>	55
6.7.1.	Dissens	55
6.7.2.	Domfældelse	58
6.7.3.	Frifindelse.....	61
6.8.	<i>Bestemmelsens klarhed – de enkelte delikter</i>	63
7.	Konklusion	66
8.	Litteraturliste	70
9.	Bilag	72

1. Indledning

Psykisk vold er en alvorlig form for overgreb, der kan have dybtgående konsekvenser for offerets mentale helbred. På trods af dette har psykisk vold været overset og undervurderet i forhold til andre former for vold. Det er nu 4 år siden at straffelovens § 243 trådte i kraft, hvorefter psykisk vold blev kriminaliseret som en selvstændig og alvorlig krænkelse. Der bør derfor være dannet et tilstrækkeligt grundlag for at undersøge, hvordan psykisk vold er blevet behandlet i retssystemet.

Straffelovens § 243 har været særdeles omdiskuteret blandt retsteoretikere og praktikere. Særligt spørgsmålet om bevisbyrden og bestemmelsens klarhed er blevet anset som værende en udfordring med bestemmelsen. Det er derfor relevant at undersøge retstilstanden og det strafbare område for bestemmelsen, herunder hvilken adfærd der kriminaliseres efter bestemmelsen, og hvad domstolene lægger vægt på i deres vurdering af skyldsspørgsmålet.

Før implementeringen af straffelovens § 243 om psykisk vold fandtes der i straffeloven allerede flere bestemmelser, som indeholdt elementer af kriminalisering af krænkelse mod den psykiske integritet. Efter Justitsministeriets opfattelse beskyttede disse straffebestemmelser imidlertid ikke tilstrækkeligt mod krænkelse af den psykiske integritet. Det er derfor centralt at undersøge i hvilket omfang indholdet af strfl. § 243 allerede var kriminaliseret i straffeloven, før bestemmelsen trådte i kraft, samt hvad behovet var for en særskilt bestemmelse.

Da indgreb i borgeres frihedsrettigheder på det strafferetlige område kan være særligt indgribende, kræves der stor klarhed og sikkerhed til lovhjemlen, således at borgerne har mulighed for at indrette sig efter retsreglerne. Danmark er derfor underlagt legalitetsprincippet, som både følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7 og dansk straffelovs § 1. Principperne stiller krav om, at straf kun kan pålægges, hvis der er klar lovhjemmel. Straffelovens § 243 er imidlertid blevet kritiseret for at være en uklar bestemmelse. Det er derfor centralt at undersøge, hvorvidt bestemmelsen overholder principperne i henholdsvis strfl. § 1 og EMRK artikel 7.

1.1. Problemformulering

Formålet med dette speciale er at foretage en retsdogmatisk analyse af anvendelsesområdet for straffelovens § 243 om psykisk vold for at undersøge bestemmelsens klarhed i henhold til legalitetsprincippet i straffelovens § 1 og Artikel 7 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

1.2. Afgrænsning

Specialet er afgrænset til at omhandle anvendelsesområdet for strfl. § 243 om psykisk vold set i lyset af EMRK artikel 7 og straffelovens § 1.

For at klarlægge bestemmelsens anvendelsesområde undersøges nogle af straffelovens øvrige bestemmelser herunder § 266 om trusler, § 260, stk. 1, nr. 1 om tvang, § 245, stk. 2 om mishandling og § 213 om vanrøgt. Endvidere behandles strfl. § 1 vedrørende legalitetsprincippet. Specialet afgrænses dog fra at gennemgå yderligere bestemmelser i straffeloven eller anden lovgivning, som ligeledes kunne være sammenholdt med bestemmelsen om psykisk vold, herunder eksempelvis strfl. § 242 om stalking eller den norske straffelovs § 282.

I forbindelse med gennemgangen af retspraksis afgrænser specialet sig fra at tage stilling til de enkelte beviser eller formildende omstændigheder i afgørelserne. Fokus i specialet er at undersøge bestemmelsens klarhed, hvorfor retspraksis vil blive undersøgt ud fra, hvordan domstolene anvender bestemmelsen, og hvad der er tillagt vægt i vurderingen af de enkelte gerningselementer. Endvidere afgrænser specialet sig fra at behandle praksis vedrørende strafudmålingen samt gentagelsestilfælde.

FN's børnekonvention, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Grundloven og EU's charter regulerer en lang række rettigheder, som ligeledes kunne være relevante at undersøge i forhold til strfl. § 243. Projektet afgrænses dog fra at gennemgå yderligere af disse rettigheder udover EMRK art. 7, som foreskriver legalitetsprincippet, hvorefter der kun kan pålægges straf, hvis der er hjemmel i en lov.

1.3. Metode

Til besvarelsen af problemformuleringen anvendes den "retsdogmatiske metode". Dette på baggrund af, at specialet er en undersøgelse af gældende ret med det formål at belyse retstilstanden (de lege lata) inden for et bestemt retsområde. Den retsdogmatiske metode indebærer indsamling af viden til at analysere og beskrive gældende retsregler, begreber, principper og praksis på området, som er med til at fastlægge retstilstanden. Der vil både blive dannet et teoretisk overblik, hvorefter dette vil blive set i sammenhæng med anvendelsen i praksis.¹

Specialet tager udgangspunkt i straffelovens § 243, som trådte i kraft den 1. april 2019. Til at belyse retstilstanden vil lovforslaget til bestemmelsen (nr. L 139 af 9. januar 2019) blive anvendt med henblik på at fastlægge formålet med bestemmelsen og fortolke bestemmelsens gerningsindhold.

Derudover vil der i specialet blive analyseret forskellig retspraksis med henblik på at klarlægge anvendelsesområdet for bestemmelsen. Det bemærkes dertil, at der er anvendt trykte og utrykte byrets- og landsretsdomme. Der er endnu ikke afsagt en højesteretsdom efter § 243. Præjudikatværdien af en trykt landsretsdom vil derfor veje tungere end en utrykt byretsdom, da den er afsagt af en højere retsinstans. Derudover er en trykt dom også mere tilgængelig og kendt for samfundet.

Endeligt anvendes retslitteratur samt en artikel fra et tidsskrift. Det skal dog bemærkes, at retslitteratur ikke anses som en retskilde, hvorfor det ikke har retskildemæssig værdi som retspraksis og lovgivning. Retslitteraturen skal bidrage til fortolkning og forståelse af bestemmelsens indhold. En af de retskildemæssige udfordringer ved denne afhandling er, at bestemmelsen har været udsat for en del kritik, hvilket fremgår af flere retskilder, hvor forfatteren lader sin subjektive holdning komme til udtryk. Det er derfor vigtigt at udvise kildekritik.²

2. Straffelovens § 243

I dette afsnit vil der blive set nærmere på baggrunden for straffelovens § 243 for at klarlægge bestemmelsens formål og de hensyn, der lagde til grund for bestemmelsens vedtagelse.

---

¹ Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, 2. udgave, 2018, s. 47 - 48

² Munk-Hansen, Carsten: Retsvidenskabsteori, 2. udgave, 2018, s. 204

Lovforslaget til straffelovens § 243 blev endeligt fremsat i Folketinget den 9. januar 2019.³ Overordnet var der positiv tilbagemelding på lovforslaget og enstemmighed om behovet for bestemmelsen. Lovforslaget blev derved vedtaget ved 3. behandling den 26. marts 2019, hvoraf det fremgik, at loven trådte i kraft den 1. april 2019.⁴ Bestemmelsen finder alene anvendelse på handlinger, som er begået efter ikrafttrædelsestidspunktet, hvorfor der ikke kan straffes for handlinger fra før den 1. april 2019.⁵

Straffelovens § 243 blev vedtaget med følgende ordlyd:

“Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.”⁶

Den 9. marts 2021 blev der vedtaget et lovforslag om at ændre ordlyden af straffelovens § 243 ved at indsætte ”herunder ved udøvelse af negativ social kontrol”. Dette for at understrege kerneområdet for bestemmelsen.⁷

I bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at baggrunden for vedtagelsen af bestemmelsen er, at det kan have alvorlige konsekvenser for en persons frihed og mentale sundhed at blive udsat for psykisk vold. Særligt når den psykiske vold udøves i tætte relationer, kan de negative virkninger være langvarige eller endda permanente, da ofrets psykiske integritet nedbrydes. Det skal derfor sikres, at ofrene opnår beskyttelse og anerkendelse fra samfundet, samt at der værnes om deres retsfølelse.⁸

---

³LFF 2019-01-09 nr. 139

⁴LFV 2019-03-26 nr. 139, § 7

⁵LFF 2018-2019, tillæg A, nr. 139, bemærkninger til § 7, s. 15

⁶LFV 2019-03-26 nr. 139

⁷L 415 13.3.2021

⁸FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 3

Det understreges derudover i bemærkningerne, at psykisk vold kan være lige så skadeligt og alvorligt som fysisk vold, hvorfor udøvelse af psykisk vold derfor skal være lige så strafbart som andre former for vold. Straffen for psykisk vold blev fastsat til at være bøde eller fængsel indtil 3 år, hvilket dermed er på niveau med fysisk vold efter § 244, stk. 1. Derudover fremgår det, at der, ligesom ved straf for fysisk vold i straffelovens §§ 244-246, også skal være mulighed for strafforhøjelse i situationer, hvor der tidligere er afsagt dom for psykisk vold. Det vil sige, at der skal være mulighed for strafforhøjelse med indtil det halve, hvis der er såkaldt gentagelsesvirkning jf. straffelovens § 247 stk. 1.⁹

Det følger af justitsministeriets overvejelser til lovforslaget, at begrebet psykisk vold ikke er et entydigt defineret begreb. Heraf fremgår videre, at begrebet kan dække over meget forskellige handlinger eller undladelser. Justitsministeriet bemærkede, at *"det ikke er hensigten med den foreslåede bestemmelse at fastsætte en almen gældende definition af begrebet"*, men at begrebet som udgangspunkt betegner *"et gentagent eller kontinuerligt mønster af handlinger eller undladelser (eller begge dele), der har til formål at kontrollere eller dominere en anden, så denne underordner sig eller nedbrydes"*.¹⁰

2.1. § 243's objektive gerningsindhold

For at bestemmelsens objektive gerningsindhold kan anses for realiseret, er der fem objektive betingelser, der skal være opfyldt:

- 1) Gerningspersonen skal tilhøre eller være nært tilknyttet forurettedes husstand eller tidligere have haft en sådan tilknytning,
- 2) Adfærden skal være foretaget gentagne gange over en periode,
- 3) Adfærden skal være nedværdigende, forulempende eller krænkende,
- 4) Adfærden skal være grov, og
- 5) Adfærden skal være egnet til utilbørligt at styre forurettede.

Det bemærkes hertil, at bestemmelsen kræver, at forholdene kan tilregnes gerningspersonen som forsætligt, da der ikke er lovhjemmel til at straffe for uagtsomhed, jf. strfl. § 19.

---

⁹FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 3

¹⁰Ibid, s. 5

2.2. Tilknytning til husstanden

Langt de fleste bestemmelser i straffeloven er gældende for alle, men få bestemmelser er begrænset til et bestemt ansvarssubjekt, hvilket er tilfældet for strfl. § 243. Bestemmelsen er alene gældende for nære relationer med tilknytning til forurettedes husstand, herunder i § 243 angivet som: *"Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden."*

Af forarbejderne fremgår det, at *"kriminalisering af psykisk vold bør gælde i nære relationer, hvor gerningsmanden har en tilknytning til forurettedes husstand."*¹¹ Baggrunden for at denne gruppe blev ansvarssubjektet for bestemmelsen, var, at flere organisationer med fokus på psykisk vold, havde gjort opmærksom på behovet for, at kriminaliseringen af psykisk vold angik nære relationer. Begrundelsen lød på, at det er særligt krænkende for den forurettede, samt at det kan være problematisk at komme væk fra den psykiske vold. Endvidere blev det bemærket, at behovet for bestemmelsen også kunne være eksisterende efter f.eks. en samlivsophævelse, hvorefter personer, som tidligere har haft en nær tilknytning til husstanden, også blev omfattet.¹²

I vurderingen af om personen er nært tilknyttet husstanden, kan det inddrages, om vedkommende har eller har haft folkeregisteradresse på adressen, eller om forholdet mellem dem gør, at de er afhængige af hinanden, eksempelvis grundet de er i familie, eller at gerningspersonen af andre årsager ofte befinder sig i hjemmet. Imidlertid kan psykisk vold også udøves gennem kommunikation på sociale medier og digitale tjenester, hvorfor det i relation til tilknytningen også kan være relevant at undersøge kontakten på disse platforme.¹³

Bestemmelsen forudsætter, at der skal være sammenhæng mellem tilknytningen til husstanden og den psykiske vold. De betyder, at en nær relation i sig selv ikke er tilstrækkeligt, hvis der mangler tilknytning til husstanden. Eksempelvis er adfærden som udgangspunkt ikke omfattet af bestemmelsen, hvis det først starter et år efter, at gerningspersonen er fraflyttet husstanden, og der ikke

---

¹¹ Ibid, s. 6

¹² Ibid, s. 6

¹³ Ibid, s. 9

har været opretholdt kontakt mellem parterne. Bestemmelsen forudsætter derfor som udgangspunkt, at den psykiske vold begynder, mens gerningspersonen kommer i husstanden eller opstår i forbindelse med, at personen skal flytte eller stoppe med at komme i husstanden.¹⁴

Der kan imidlertid opstå fortolkningsspørgsmål i forhold til, hvem der er omfattet ansvarssubjektet. Ifølge den kommenterede høringsoversigt over lovforslaget pkt. 2.4 samt Justitsministeriets besvarelse af spg. 2 fra Folketingets Retsudvalg kan kravet om, at gerningsmanden *skal tilhøre eller være nært knyttet til forurettedes husstand*, ligeledes omfatte personale, der arbejder på et opholdssted eller botilbud, hvor forurettede bor, hvorved disse under visse omstændigheder kan straffes for psykisk vold.^{15 16}

2.3. Gentagne gange over en periode

Strfl. § 243 stiller krav om, at den psykiske vold skal have været ”gentagne gange over en periode”. Dette forudsætter, at der skal have været et adfærdsmønster, men ikke at krænkelserne nødvendigvis skal være ens. Krænkelserne kan være meget forskellige typer af handlinger eller undladelser. Er der derimod tale om enkeltstående krænkelser, vil de som udgangspunkt ikke være omfattet bestemmelsen, da det normalt ikke kan antages at have været tilstrækkeligt alvorligt. Dog kan meget alvorlige krænkelser i enkeltstående tilfælde blive omfattet bestemmelsen.¹⁷

Derudover forudsætter bestemmelsen, at adfærden skal være forekommet over en vis periode. I lovforarbejderne fremgår det, at længden på denne periode afhænger af en konkret vurdering, hvori det skal indgå, hvor intensiv den krænkende adfærd har været samt hvilken skadevirkning, det kan have medført. Det bemærkes, at en kortere periode også kan være omfattet, hvis der har været tale om krænkelser af alvorlig karakter eller meget hyppige krænkelser. Det kan ligeledes indgå som et moment i vurderingen, hvis forurettede er et barn eller ung, hvis udvikling kan blive skadet.¹⁸

---

¹⁴ Ibid, s. 10

¹⁵ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, Kommenteret høringsoversigt pkt. 2.4

¹⁶ Justitsministeriets besvarelse af spg. 2 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende FT 2018-19, Tillæg A, L 139

¹⁷ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 10

¹⁸ Ibid, s. 10

I forarbejderne beskrives det handlingsmønster, som den forurettede kan have været udsat for, som *"et regime, der er præget af utryghed og frygt for, at vold, seksuelle overgreb, trusler, tvang eller andre krænkelser fortsætter. Regimet har normalt karakter af, at den forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde."* Imidlertid udelukker dette dog ikke, at andre tilfælde, som ikke indeholder disse karakteristika, kan være omfattet bestemmelsen.¹⁹

2.4. Groft nedværdigende, forulepende eller krænkende

Bestemmelsen forudsætter at forurettede har været udsat for *"groft nedværdigende, forulepende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden"*. Der skal her foretages en objektiv vurdering af, om adfærden har været på en eller flere af disse måder. Begreberne kan være svære at adskille fra hinanden, da adfærden kan have været både *"nedværdigende, forulepende og krænkende."* I forarbejderne beskrives adfærden overordnet som, at *"den forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde."*²⁰

Der findes ikke entydige definitioner på, hvordan begreberne i bestemmelsen skal fortolkes, der er derimod en længere eksemplificering i lovforarbejderne. Endvidere fremgår det, at der i vurderingen skal indgå forhold som forurettedes alder og modenhed. Endvidere kan adfærden både fremstå som handlinger eller undladelser.²¹

Ud fra lovforarbejderne skal *"nedværdigende"* adfærd forstås som handlinger, der kan opfattes som ydmygende eller nedgørende for offeret. Som eksempler nævnes, at forurettede fratages adgangen til at bestemme over sig selv og egne forhold eller påtvinges at gøre eller udholde noget, som forurettede ikke kan lide eller som er uværdigt, eller at forurettede behandles klart dårligere end andre af gerningspersonen. Det er ikke en betingelse, at der er vidner til ydmygelsen eller nedgørelsen ud over gerningspersonen.²²

---

¹⁹ Ibid, s. 9 f.

²⁰ Ibid, s. 10

²¹ Ibid, s. 11

²² Ibid, s. 10

”Forulempende” adfærd beskrives i lovforarbejderne som handlinger, der er *”chikanerende eller generende”*. Dette kan både omfatte handlinger udvist af gerningspersonen selv eller af andre, hvor gerningspersonen har fået disse til at udføre givende handlinger for sig. Som eksempler herpå nævnes, at gerningspersonen spreder falske rygter om forurettede til dennes arbejdsplads, familie, venner mv., indgiver falske anmeldelser om forurettede til politiet, sender private billeder af forurettede til andre eller sender beskeder til forurettede om, at gerningspersonen ved, hvor vedkommende er.²³

Endeligt nævnes i bestemmelsen *”krænkende”* adfærd. Dette betegnes i forarbejderne som værende et bredt begreb. Adfærden beskrives som *”egnet til at skade forurettedes ære eller selvfølelse, eller som i øvrigt negativt kan påvirke den forurettedes psykiske integritet.”*²⁴ Den krænkende adfærd vil typisk bestå i, at den forurettede får sine grænser overskredet. Eksempelvis ved udsættelse for manipulerende adfærd såsom urimelig kritik eller anklager, som medfører, at forurettede ikke kan stå ved egne tanker og holdninger, og derved bebrejder sig selv for en given situation. Det kan også bestå i, at den forurettede ser nogen af sine nærmeste blive udsat for vold, psykisk vold eller andre overgreb.²⁵ I modsætning til ved nedværdigende og forulempende adfærd oplistes ikke konkret, hvilke handlinger der er krænkende, derimod nævnes forskellig adfærd. Det kan derfor opfattes, som en form for et opsamlingsbegreb.

Som eksempler på hvornår en adfærd kan karakteriseres som værende nedværdigende, forulempende og krænkende, kan det være situationer, hvor forurettede bliver isoleret fra sin omgangskreds, herunder familie og venner, da gerningsmanden har taget kontrol over forurettedes liv og bestemmer, hvem den pågældende må omgås med. Det kan også forekomme ved at blive overvåget uden samtykke, herunder ved brug af gps eller lignende, eller ved at gerningsmanden bevidst ignorerer personen eller holder den pågældende i uvished. Der findes ikke en udtømmende liste over psykisk vold, det afhænger derfor af en konkret vurdering ud fra omstændighederne.²⁶

---

²³ Ibid, s. 10

²⁴ Ibid, s. 10

²⁵ Ibid, s. 10 f.

²⁶ Ibid, s. 11

2.5. Grovhedskriteriet

Bestemmelsen stiller krav om, at gerningspersonens udviste adfærd skal kunne karakteriseres som grov for at være omfattet. Det er imidlertid ikke konkret defineret, i hvilket omfang adfærden skal være vist for at kunne defineres som grov. Det fremgår af lovforarbejderne, at der i vurderingen skal lægges vægt på den samlede adfærd, hvorfor der ikke skal foretages en vurdering af, om hver enkelt handling eller undladelse var groft nedværdigende, forulepende eller krænkende, men om det tilsammen udgør en grov adfærd. Dette hænger ligeledes sammen med, at adfærden skal være foregået gentagne gange over en periode og derved have været af en vis tidsmæssig udstrækning og intensitet, der var egnet til at styre den forurettede for at kunne opfylde kravet om grovhed.²⁷

2.6. Egnethed til utilbørligt at styre

Bestemmelsen stiller krav om, at adfærden skal være *"egnet til utilbørligt at styre"* den forurettede. Ud fra ordet "styre" menes, at adfærden skal virke kontrollerende og afholde forurettede fra at udleve egen fri vilje og bestemme over egne forhold. Adfærden vil ofte være kendetegnet ved en "dominerende, kontrollerende adfærd", hvorefter der opstår en ulige magtbalance mellem gerningspersonen og forurettede, hvor gerningspersonen har overtaget magten over forurettede.²⁸

Det beror på en objektiv vurdering, om adfærden er egnet til styre forurettede, hvorefter det ikke er afgørende hvorvidt forurettede faktisk blev styret.²⁹

At den styrende adfærd skal være *"utilbørlig"* indbefatter, at adfærden er gået ud over, hvad der må anses som naturligt i en sådan relation. Det er i nogle relationer mere naturligt end i andre, at der er en vis grad af styring, eksempelvis i relationen mellem forældre og børn, hvor normal opdragelse af barnet ikke vil være utilbørlig styring. Det vil dog kunne blive det, hvis adfærden opnår en sådan grovhed, at det ikke længere er en naturlig del af relationen.³⁰

---

²⁷Ibid, s. 11

²⁸Ibid, s. 11

²⁹Ibid, s. 11

³⁰Ibid, s. 11 f.

2.7. Udøvelse af negativ social kontrol

Den 9. marts 2021 blev der foretaget en lovændring af straffelovens § 243 på foranledning fra integrationsministeren, hvorefter der i bestemmelsen blev tilføjet ”herunder ved udøvelse af negativ social kontrol”.³¹

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at Udlændinge- og Integrationsministeriet ønsker at fremme indsatsen mod negativ social kontrol samt sende et klart signal om, at kerneområdet for bestemmelsen er negativ social kontrol. I bemærkningerne lægges der vægt på Danmark som et frit og demokratisk land, men hvor der kan opstå integrationsproblematikker i forhold til kulturelle barrierer og forskellige værdier i nogle etniske og religiøse miljøer. Her nævnes eksempelvis, at regeringen ønsker at hjælpe kvinder, der afskæres fra at integrere sig i Danmark på grund af deres omgangskreds samt kvinder, der fastholdes i ægteskaber mod deres vilje.³²

Imidlertid er Udlændinge- og Integrationsministeriet bevidste om, at negativ social kontrol var omfattet bestemmelsen inden ændringen, hvorved det ikke er hensigten med tilføjjelsen at foretage ændringer af retstilstanden.³³

Derudover bemærker ministeriet særligt, at der endnu ikke i praksis er taget stilling til større dele af anvendelsesområdet for bestemmelsen, herunder nævnes særligt anvendelsen af ægteskabs- og/eller skilsmissekontrakter, som indeholder flere betingelser for at kunne opnå eksempelvis skilsmisse, og om der kan straffes for medvirken til psykisk vold.³⁴

2.8. Opsamling på gerningsindholdet

Som fastslået ovenfor består strfl. § 243 af fem objektive gerningselementer, som skal være opfyldt, før der kan være tale om psykisk vold. Af disse gerningselementer fremgår en del begreber, som ikke har en entydig og klar betydning. Det kræver dermed en konkret vurdering af

---

³¹ L 415 13.3.2021

³² FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 7

³³ FT 2020-21 L 126, s. 7

³⁴ Ibid, s. 7

omstændighederne i den enkelte sag for at vurdere, om betingelserne er opfyldt. Der overlades derfor en markant skønsbeføjelse til domstolene i forhold til, hvornår der kan statuere psykisk vold efter bestemmelsen.

Centralt for bestemmelsen er, at der skal være tale om et adfærdsmønster af en vis grovhed over en periode. Derudover kan forurettedes personlige forhold, herunder alder og modenhed samt nærheden af relationen, også indgå i vurderingen af, om adfærden kan anses for omfattet af bestemmelsen. Endvidere bør det indgå i vurderingen, om gerningspersonens adfærd er egnet til at bringe forurettede i en tilstand af utryghed og frygt, som medfører at gerningspersonen kan styre og kontrollere forurettede i dennes daglige livsførelse.

3. Samtykke

Der er ikke i hverken forarbejder eller retspraksis taget stilling til, hvorvidt samtykke kan diskulperer § 243. Imidlertid fandtes indtil 1989 en samtykkebestemmelse i straffelovens § 248, hvorefter der kunne gives samtykke til den mildeste form for vold. I forbindelse med ændringen af § 244 blev bestemmelsen dog ophævet, da det ville være for vidtgående, at samtykke kunne diskulperer hele området for § 244. Der er dermed en formodning for, at domstolene konkret kan vurdere, om samtykket kan diskulperer ud fra et skøn. Her lægges blandt andet vægt på, at der også er en beskyttelsesinteresse i at værne nogle personer mod deres eget samtykke, men udgangspunktet må være, at et samtykke er ansvarsfritagende på området for simpel vold efter § 244.³⁵

En af hensigterne med § 243 var at sidestille psykisk vold med fysisk vold, hvorfor der ud fra ovenstående betragtninger kan sættes spørgsmålstegn ved, hvorvidt et samtykke i relation til psykisk vold ville være diskulperende. Der kan argumenteres for og i mod. Et argument for at samtykke ikke bør kunne diskulperer § 243 er, at ofrene ofte har mistet deres selvfølelse og selvværd, hvorved de ikke er i stand til at træffe beslutninger for dem selv, herunder særligt i relation til gerningspersonen, hvor der ofte kan være et afhængighedsforhold. Ofrene er dermed ikke i en tilstand, hvor der kan gives et gyldigt samtykke, hvorved det ikke bør diskulperer bestemmelsen.

---

³⁵ Lund Madsen, Lasse, Strafferet bind 1: Ansvarer, 6. udg., 2020, s. 154

4. Behovet for strfl. § 243

Før bestemmelsen om psykisk vold trådte i kraft, var der allerede en række bestemmelser i straffeloven, som kriminaliserede handlinger, der kunne udgøre krænkelser af den psykiske integritet, herunder eksempelvis straffelovens § 213 (vanrøgt), § 260 (ulovlig tvang), § 266 (trusler) eller § 245, stk. 2 (forsætlig skade på legeme eller helbred).³⁶ Det er derfor relevant at undersøge, hvad behovet var for en særskilt bestemmelse om psykisk vold. I det følgende afsnit vil de ovenfor nævnte bestemmelser blive analyseret med henblik på at undersøge, om, eller i hvilket omfang, indholdet af strfl. § 243 allerede var kriminaliseret i straffeloven, før bestemmelsen trådte i kraft.

4.1. Trusler § 266

For trusler efter straffelovens § 266 straffes den, som truer med at begå en strafbar handling, som derved er egnet til at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd.

Der er her tale om en forholdsvis snæver bestemmelse sammenholdt med det strafbare gerningsområde i straffelovens § 243. Truslen skal, ud fra ordlyden af bestemmelsen, være af en vis grovhed for at være omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde, og en trussel om simpel vold vil som udgangspunkt ikke være grov nok til at være omfattet.³⁷ Derimod vil en trussel kunne omfattes af strfl. § 243, såfremt den kan karakteriseres som ”groft nedværdigende, forulempende eller krænkende”, hvorfor anvendelsesområdet her er bredere, da der ikke stilles krav om, at truslen skal indeholde en strafbar handling.

Efter § 243 indgår de enkelte krænkelser alene som momenter i vurderingen af, om der foreligger et adfærdsmønster, hvorfor en trussel alene vil indgå som et moment i en samlet vurdering. Dette i modsætning til ved § 266, hvor en enkelt handling vil være tilstrækkelig til at opfylde gerningsindholdet.

---

³⁶ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 5

³⁷ Elholm m.fl., Kommenteret straffelov, speciel del, 12. udgave, s. 612.

Imidlertid er personkredsen omfattet efter § 266 bredere end personkredsen omfattet efter § 243, da § 266 omfatter alle i modsætning til § 243, som alene omfatter personer, der har eller har haft en nær tilknytning til husstanden.

Det kan dermed konstateres, at udover personkredsen omfattet af § 243, er anvendelsesområdet for § 243 bredere end for § 266, da den tillige kan omfatte en lang række krænkende handlinger ud over dem, der er omfattet af § 266. § 266 medfører dermed som udgangspunkt ikke, at der er et mindre behov for den selvstændige bestemmelse i § 243. Imidlertid kan en trussel, som opfylder gerningsindholdet i § 266, ligeledes indgå som et moment i vurderingen af gerningsindholdet i § 243, såfremt den opfylder kravet til personkredsen, da en sådan trussel kan have en krænkende eller nedværdigende virkning.

4.2. Ulovlig tvang § 260, stk. 1, nr. 1

Efter straffelovens § 260, stk. 1, nr. 1, straffes den der gennem ulovlig tvang, ved brug af vold eller trussel om vold, betydelig skade på gods, frihedsberøvelse eller fremsættelse af usand sigtelse for et strafbart eller ærerørigt forhold eller ved at afsløre forhold tilhørende privatlivet, tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget.

Kernen i bestemmelsen er beskyttelsen af en persons evne til selvbestemmelse, jf. ”gøre, tåle eller undlade”. Bestemmelsen er på dette område meget bred. Både § 260 og § 243 omfatter adfærd, der kan karakteriseres som nedværdigende og egnet til at styre den forurettede på en utilbørlig måde.³⁸ Imidlertid oplister § 260 en række specifikke krænkelse, der er påkrævet, før bestemmelsen kan finde anvendelse, hvilket står i modsætning til § 243, som i stedet kræver, at en bestemt adfærd skal være udvist. Bestemmelsen i § 243 kan dermed rumme flere handlinger end de i § 260 oplyste.

Endvidere stilles i § 260 alene krav om én handling, som skal være tilstrækkelig grov, for at bestemmelsen finder anvendelse, hvorimod en handling omfattet § 243 alene indgår som et moment i vurderingen af, om der foreligger et adfærdsmønster.

---

³⁸ Ibid, s. 560-561.

Derudover er § 260 først fuldbyrdet, når tvangen har haft den tilsigtede virkning. Det vil sige, at forurettede skal være blevet styret for at være omfattet af § 260. Dette kræves ikke efter § 243, hvor adfærden alene skal have været egnet til at styre forurettede.

Imidlertid er personkredsen omfattet efter § 260 bredere end personkredsen omfattet efter § 243, da § 260 omfatter alle i modsætning til § 243, som alene omfatter personer, der har eller har haft en nær tilknytning til husstanden.

Det kan dermed konstateres ud fra ovenstående, at udover personkredsen er anvendelsesområdet for § 243 bredere end for § 260, da den tillige kan omfatte en lang række krænkende handlinger ud over dem, der er nævnt i § 260, samt at der ikke stilles krav om handlingens egentlige virkning. § 260 medfører dermed som udgangspunkt ikke, at der er et mindre behov for den selvstændige bestemmelse i § 243, da den ikke vil være tilstrækkelig til at dække over alle de handlinger, som er omfattet § 243. Imidlertid kan en handling efter § 260 ligeledes indgå som et moment i vurderingen af gerningsindholdet i § 243, da en sådan handling kan have en krænkende eller nedværdigende virkning.

4.3. Vanrøgt § 213

Efter strfl. § 213 følger det, at *"Den, som ved vanrøgt eller nedværdigende behandling krænker sin ægtefælle, sit barn eller nogen i hans myndighed eller forsorg undergiven person under 18 år eller i opstigende linje beslægtet eller besvogret, eller som ved modvillig at unddrage sig ham over for nogen af de nævnte personer påhvilende forsørgelses- eller bidragspligt, udsætter dem for nød, med indtil 2 års fængsel."*

Bestemmelsen indeholder to led. Første led omfatter ikke-økonomiske krænkelser, og andet led omfatter tilsidesættelse af forsørgelses- og bidragspligter. I dette afsnit vil fokus være på krænkelserne af ikke-økonomisk karakter for at sammenholde strfl. § 213 med strfl. § 243.

Strfl. § 213 har til formål at beskytte personer i familierelationer, hvorimod formålet med strfl. § 243 er at beskytte forurettede mod nære relationer. Begge bestemmelser forudsætter dermed, at der er en tilknytning mellem gerningspersonen og den forurettede. Afgørende for om en person er beskyttet efter § 213 er, om der er en familierelation mellem parterne. Afgørende for § 243 er derimod, at gerningspersonen tilhører eller har en nær tilknytning til husstanden. Personkredsen i strfl. § 243 er derfor bredere, da bestemmelsen både omfatter familierelationer og andre relationer, hvis de er nært tilknyttet til husstanden. § 243 omfatter eksempelvis tidligere ægtefæller, kærestere, ekskærestere og samlevere, hvilket § 213 ikke omfatter. Imidlertid omfatter § 213 familiedømmede uanset, om de har en tilknytning til husstanden. Dog kan kun familiemedlemmer i opadstigende linje være omfattet § 213, hvorved eksempelvis søskende ikke vil være omfattet.³⁹

Af ikke-økonomiske krænkelser er nævnt "vanrøgt eller nedværdigende behandling". "Nedværdigende behandling" er også omfattet ordlyden i strfl. § 243 om psykisk vold, hvorfor der er et sammenfald mellem de to bestemmelser. Imidlertid er der i § 243 både krav om, at forholdet skal have været af en vis grovhed samt have været gentagende over en periode, hvorimod dette ikke er en forudsætning for anvendelse af strfl. § 213.⁴⁰

Kernen i § 213 er kriminaliseringen af handlinger, som ikke normalt er strafbare, men som inden for familieforhold bør kunne straffes på grund af de handlemuligheder og afhængighed, som familielivet medfører.⁴¹ Strfl. § 213 er imidlertid ikke en særlig specifik bestemmelse, hvorfor det har været op til domstolene i vidt omfang at afgøre, hvad der konkret skulle omfattes af bestemmelsen. Det er imidlertid fastlagt, at bestemmelsen ikke finder anvendelse på voldstilfælde, som kan indeholdes i de almindelige voldsbestemmelser. Hvad der præcist skal forstås ved "vanrøgt eller nedværdigende behandling" efter § 213, må derfor udledes af retspraksis.

I U.2012.998.V havde ni børn i flere år levet i meget uhumske boligforhold uden tilstrækkeligt med varmt tøj og uden bleskiftning af de mindste børn. I U.2021.2254.Ø blev det anset som umenneskelig og nedværdigende behandling, at en kvinde som 12-årig blevet anbragt på en institution, hvor

---

³⁹ Ibid, s. 389 f.

⁴⁰ Ibid, s. 389 f.

⁴¹ Ibid, s. 389 f.

hun havde levet under særdeles uhygiejniske forhold med dyreafføring på gulvene, og derudover var boligen i perioder uden opvarmning og møblering. Hun havde i 13 års alderen udviklet et hash- og alkoholmisbrug, og i perioder måtte hun selv skaffe mad ved at tigge eller stjæle. I TfK2016.1447 blev en mor dømt for vanrøgt efter § 213 for i et enkeltstående tilfælde ikke at gribe ind, da hendes søn blev udsat for vold af hendes samlever. I U 2013.904 V blev to forældre kendt skyldige efter strfl. § 213, ved at den ene forælder havde overværet overgreb fra den anden forælder på deres 15 måneder gamle søn. Endvidere havde forældrene ikke sørget for lægebehandling til barnet, efter han var blevet påført skade af forældrenes overgreb.

Ud fra ovenstående kan der overordnet set indgå følgende momenter i vurderingen af, om den nedværdigende behandling kan karakteriseres som vanrøgt; at børn havde været udsat for vedvarende nedværdigende behandling i en længere periode, eksempelvis ved at bo i særdeles uhygiejniske forhold uden varme eller møbler. Det kunne også indgå som momenter i vurderingen, at et barn på 13 år havde udviklet et hash- og alkoholmisbrug og skulle tigge eller stjæle for at få mad. Endvidere kunne det udgøre vanrøgt, ikke at beskytte sit barn mod overgreb fra andre og ikke skaffe den fornødne lægehjælp til sit barn. Overordnet set kan det ud fra ovenstående konstateres, at § 213 vedrører forældres tilsidesættelse af deres omsorgsforpligtelse særligt i forhold til barnets fysiske velvære, hvorimod § 243 kan karakteriseres mere som en overdreven styring ved eksempelvis at kontrollere, hvem barnet må have kontakt med eller barnets tøj, hvorved barnet påvirkes psykisk.

Imidlertid kan nogle forhold både falde ind under anvendelsesområdet for § 213 og § 243. Dette blev slået fast i AM 2021.02.17 B, hvor en mor både var tiltalt for mishandling jf. § 245 stk. 1, til dels forsøg, jf. § 21, vanrøgt og nedværdigende behandling, jf. § 213, ulovlig tvang, jf. § 260, stk. 1, nr. 1, og psykisk vold, jf. § 243, mod sine børn.

Et forhold går igen under både tiltalen for psykisk vold efter § 243 og under tiltalen for strfl. § 245, stk. 1, til dels forsøg, jf. § 21, § 213 og § 260, stk. 1, nr. 1. Moderen var her tiltalt under begge forhold for følgende:

”gentagne gange, at have kaldt F4 og F5 for et grimt barn, luder, klam, mongol eller lignende,”⁴²

---

⁴² AM2021.02.17B s. 6-7

I dette tilfælde er der dermed en overlapning mellem de to tiltalepunkter, hvilket kan indikere, at handlingen både kan udgøre nedværdigende behandling efter § 243 og § 213.

Endvidere bemærkede retten, at

”for så vidt angår F1 og F2 har handlinger med samme karakter af psykisk vold som beskrevet i relation til deres tre søstre ikke fundet sted efter 1. april 2019, men der er som beskrevet i forhold 1 sket lignende handlinger, der må karakteriseres som vanrøgt og nedværdigende behandling, og som derfor er omfattet af straffelovens § 213. (...) For så vidt angår vanrøgt og nedværdigende behandling begået overfor F3 i perioden før 1. april 2019 er dette, som beskrevet i forhold 2, omfattet af straffelovens § 213.”⁴³

De handlinger, som var foregået før 1. april 2019, der blev anerkendt af retten som vanrøgt efter § 213, var følgende:

”q) gentagne gange at have kaldt F1 for luder, klam, mongol eller lignende, ligesom tiltalte udtalte, at F1 var grim, når hun græd, og at hun lignende en narkoman eller lignende.”⁴⁴

...

k) gentagne gange, at have kaldt F3 for luder, klam, mongol eller lignende, ligesom tiltalte kaldte F3 for Anders Breivik.”⁴⁵

De handlinger, som var foregået efter 1. april 2019, som derimod blev anerkendt som psykisk vold efter § 243, var følgende:

”n) gentagne gange, at have kaldt F4 og F5 for et grimt barn, luder, klam, mongol eller lignende.”⁴⁶

Det kan konstateres ud fra ovenstående, at disse handlinger er stort set identiske. Det kan dermed udledes af ovenstående, at retten har anerkendt nogle handlinger som psykisk vold, da de var sket efter 1. april 2019, hvorimod nogle lignende handlinger derimod er blevet anerkendt som vanrøgt,

---

⁴³ AM2021.02.17B s. 12 - 13

⁴⁴ AM2021.02.17B s. 4

⁴⁵ AM2021.02.17B s. 5

⁴⁶ AM2021.02.17B s. 6

da det var sket før 1. april 2019. Det må dermed forstås således, at nogle handlinger kan falde under både anvendelsesområdet for § 243 og § 213.

4.4. Mishandling § 245, stk. 2

Efter straffelovens § 245, stk. 2 straffes den, som, uden at der er tale om legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller mishandling, tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred.

Bestemmelsen indeholder formuleringen ”skade på helbred”, hvorefter tilføjelse af psykiske traumer og vedvarende psykiske lidelser er omfattet anvendelsesområdet. Imidlertid antages kortvarige psykiske skader ikke for omfattet. Bestemmelsen forudsætter derved, at der skal kunne påvises en skade på helbredet. En skade antages eksempelvis at foreligge, når angrebet har nødvendiggjort lægehjælp, eller når det har medført længere tids sygeleje eller uarbejdsdygtighed.

Personkredsen omfattet efter § 245, stk. 2, er bredere end personkredsen omfattet efter § 243, da § 245, stk. 2, omfatter alle i modsætning til § 243, som alene omfatter personer, der har eller har haft en nær tilknytning til husstanden.

Bestemmelsen i § 245, stk. 2, kan dermed anvendes til at straffe for psykiske skader på forurettede i de groveste tilfælde, hvorfor bestemmelsen anses som en overbygningsbestemmelse til strfl. § 243.⁴⁷ Dog er anvendelsesområdet for § 243, udover den omfattede personkreds, væsentligt bredere end for § 245, stk. 2, da § 243 tillige omfatter psykiske krænkelser, som ikke har medført en skade på helbredet. § 245, stk. 2, medfører dermed som udgangspunkt ikke, at der er et mindre behov for den selvstændige bestemmelse i § 243, da den ikke vil være tilstrækkelig til at dække over de tilfælde, hvor der ikke er sket en skade.

4.5. Delkonklusion

Efter at have undersøgt behovet for bestemmelsen om psykisk vold i § 243, kan det konkluderes, at straffeloven allerede indeholdt elementer af kriminalisering af psykisk vold før § 243 trådte i kraft.

---

⁴⁷Elholm m.fl., Kommenteret straffelov, speciel del, 12. udgave, s. 503.

Ikke desto mindre er det også klart, at disse andre bestemmelser ikke er tilstrækkelige til at dække § 243's anvendelsesområde.

Bestemmelserne i § 266 og § 260 er til sammenligning med § 243 mere snævert formuleret. Strfl. § 243 kræver ikke, at en specifik handling skal være begået som i § 260 og § 266, men alene at den udviste adfærd kan karakteriseres som groft nedværdigende, forulempende og krænkende og egnet til at styre forurettede på en utilbørlig måde. Derudover kræver § 243 ikke at handlingen har en bestemt virkning på forurettede i modsætning til § 260, hvor handlingen skal være styrende for forurettede samt § 245, hvor der skal kunne bevises en skade på helbredet.

Strfl. § 213 og § 243 vedrører begge ikke-økonomisk krænkelse af personer, der er tæt knyttet til gerningspersonen. I praksis kan der være overlap mellem de to bestemmelser, og i nogle tilfælde kan de samme handlinger falde inden for både § 213 og § 243. Dog er deres fokus og formål forskellige, da § 213 primært omhandler omsorgssvigt og nedværdigelse, mens § 243 primært beskriver en form for vold, der sker på det mentale plan.

En central forskel mellem § 243 og de ovenfor gennemgåede bestemmelser er, at § 243 kræver, at handlingerne gentages over en periode. Ovenfor gennemgåede bestemmelser stiller alene krav om én handling, som skal være tilstrækkelig grov for, at bestemmelsen finder anvendelse.

Det kan på den baggrund konkluderes, at der er et behov for en særskilt bestemmelse om psykisk vold i straffeloven til trods for, at dele af indholdet allerede er omfattet af eksisterende bestemmelser.

5. Internationale forpligtelser

5.1. Istanbulkonventionen

Danmark ratificerede den 11. oktober 2013 Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder, også kaldet Istanbulkonventionen. Af konventionens artikel 33 følger det, at *"Parterne træffer de lovgivningsmæssige eller andre foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at det er strafbart med forsæt at forøve alvorlig skade på en persons psykiske integritet ved*

anvendelse af tvang eller trusler.” Ud fra ordlyden af bestemmelsen er det nærliggende at drage en parallel til straffelovens § 243.⁴⁸

Justitsministeriet undersøgte de lovgivningsmæssige konsekvenser af en dansk ratifikation, hvorefter de fandt, at bestemmelsen er begrænset til ”alvorlig” psykisk skade, hvilket ikke er nærmere defineret, og derfor måtte det være op til de kontraherende parter selv at fortolke.

Justitsministeriet var af den opfattelse, at den eksisterende lovgivning i Danmark i vid udstrækning overholdt de forpligtelser, der fulgte med konventionen. Ministeriet bemærkede dertil, at artikel 33 i konventionen var dækket ind i dansk lovgivning gennem straffelovens § 245, stk. 2, og § 266, og derfor skulle bestemmelsen ikke medføre lovgivningsmæssige konsekvenser.

I forbindelse med lovforslaget til § 243 i straffeloven var justitsministeriet af den opfattelse, at selvom der allerede fandtes bestemmelser, som kriminaliserede krænkelser af den psykiske integritet, var disse bestemmelser ikke tilstrækkelige til at yde beskyttelse mod krænkelser, som ikke var alvorlige nok til at falde under eksisterende straffebestemmelser. Strfl. § 243 skal dermed være med til at sikre, at krænkelser af den psykiske integritet, som ikke er grove nok til at være omfattet andre bestemmelser, kan omfattes af psykisk vold bestemmelsen.⁴⁹

Der kan sættes spørgsmålstegn ved, hvad ministeriet dengang anså som ”*alvorlig skade på en persons psykiske integritet*”, som gjorde, at de ikke fandt, at der var et behov for at implementere en selvstændig bestemmelse, der kriminaliserede psykisk vold. Der er imidlertid ikke tvivl om, at de krænkelser, som ikke tidligere var strafbare, men nu er omfattet af strfl. § 243, ligeledes kan medføre alvorlig skade på en persons psykiske integritet. Det kan derfor diskuteres hvorvidt Istanbulkonventionens artikel 33 var tilstrækkeligt implementeret i dansk lovgivning inden straffelovens § 243 trådte i kraft.

---

⁴⁸BKI nr 11 af 01/08/2014

⁴⁹FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 5

5.2. Grevio's undersøgelse

En ekspertgruppe under Europarådet, kaldet "Grevio", som har fokus på vold i hjemmet, foretog en undersøgelse af, på hvilken måde Danmark havde implementeret Istanbulkonventionen. Rapporten indeholdt flere specifikke anbefalinger for Danmark i forhold til at forebygge og bekæmpe vold i hjemmet. Grevio anbefalede imidlertid også, at Danmark fik en selvstændig bestemmelse, som kriminaliserede psykisk vold.

Grevio bemærkede, at der ikke i dansk lovgivning fandtes en konkret bestemmelse, som kriminaliserede den adfærd, der er typisk for psykisk vold, herunder at den psykiske vold primært er kendetegnet ved at være af en gentagende karakter.

Endvidere bemærkede Grevio i sin undersøgelse at til trods for, at konventionen ikke pålægger, at der skal indføres selvstændige bestemmelser, ville selvstændige bestemmelser kunne bevirke, at kriminaliseringen kunne rumme nogle mere specifikke former for vold, som ikke er indeholdt i eksisterende bestemmelser.

Grevio understregede endeligt, at straffelovens § 245, stk. 2, § 266 og § 260 er egnede til at kriminalisere alvorlige former for psykisk vold, men er for snævre til den form for psykisk vold, der typisk har mere gentagende karakter og derved alvorligt forringer en persons psykiske integritet.⁵⁰

6. Legalitetsprincippet

Legalitetsprincippet indebærer, at et indgreb i menneskers frihed og rettigheder altid skal have hjemmel i lov. Det vil sige, at ingen kan pålægges straf, hvis der ikke er hjemmel ved lov. Danmark er underlagt to legalitetsprincipper, som følger af henholdsvis Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7 og dansk straffelovs § 1.⁵¹

---

⁵⁰ Grevio-rapport: Danmarks indsats mod vold i hjemmet, 2017, s. 43, pkt. 161 ff.

⁵¹ Lund Madsen, Lasse, Strafferet bind 1: Ansvaret, 6. udg., 2020, s. 32

Bestemmelserne i henholdsvis strfl. § 1 og EMRK artikel 7 er ikke konforme. Derfor kan de krav til legalitet, der kan udledes af artikel 7 og dertilhørende retspraksis ikke fortolkes ind i strfl. § 1. Det betyder, at en domfældelse i en straffesag skal opfylde kravene i både strfl. § 1 og artikel 7.⁵²

I gennemgangen ovenfor af bestemmelsens gerningsindhold, kunne det konstateres, at bestemmelsen indeholder uklare begreber. Bestemmelsen efterlader dermed anklagemyndigheden og domstolene en betydelig skønsmargin, hvorved der kan sættes spørgsmålstegn ved, om det er muligt som borger at indrette sig efter bestemmelsen.

Som det er konstateret ovenfor, fremstår strfl. § 243 vagt og uklart formuleret, hvilket ligeledes er et kritikpunkt hos fagfolk. Af fagfolk, som har forståelse for juraen, kritiseres bestemmelsen for at være for uklar, hvilket derfor indikerer, at bestemmelsens anvendelsesområde er svært at fastlægge. Det må derfor i særlig grad være svært for almindelige borgere at vide, hvad psykisk vold er, og hvor grænsen går mellem lovlig og ulovlig adfærd.

Ud fra ovenstående betragtninger foretages i det følgende afsnit en gennemgang af legalitetsprincippet for at undersøge, hvorvidt strfl. § 243 opfylder de krav, der kan udledes af legalitetsprincippet i henholdsvis strfl. § 1 og EMRK artikel 7.

6.1. Straffelovens § 1

Strafferetten er baseret på princippet om, at der kun kan pålægges straf, hvor der er hjemmel i en lov. Dette princip kaldes det strafferetlige legalitetsprincip, og anses for at være fundamentet for strafferetten.⁵³ Princippet er lovfæstet i straffelovens § 1, hvorefter det er defineret på følgende måde:

---

⁵² Baumbach, Trine, Tfk 2013.105: "Det strafferetlige legalitetsprincip i straffeloven og Menneskerettighedskonventionen – om begrænset udvidende fortolkning og forudsigelighed" afsnit 6.

⁵³ Baumbach, Trine, Tfk 2013.105: "Det strafferetlige legalitetsprincip i straffeloven og Menneskerettighedskonventionen – om begrænset udvidende fortolkning og forudsigelighed"

”Straf kan kun pålægges for et forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, eller som ganske må ligestilles med et sådant.”⁵⁴

At strafbarhed skal være hjemlet ved lov betyder, at et givent forhold skal være omfattet af den materielle bestemmelses anvendelsesområde, og at der også skal være hjemmel til at strafsanktioner overtrædelsen, for at der kan idømmes straf.⁵⁵ Bestemmelsens materielle anvendelsesområde afgør hvilke faktiske omstændigheder, som bestemmelsen er beregnet til at regulere. Det betyder, at tilsidesættes en adfærdsnorm, kan der ikke straffes for tilsidesættelsen, medmindre det er specifikt hjemlet i loven.

Normalt følger fortolkningen af materielle straffebestemmelser de generelle regler for lovfortolkning. Udgangspunktet for fortolkningen er bestemmelsens ordlyd. Dette forudsætter dermed, at bestemmelsen skal være tilstrækkelig meningsfuld til, at en given handling kan indeholdes i formuleringen.⁵⁶

Langt for det meste kan bestemmelsens materielle anvendelsesområde imidlertid ikke fastlægges alene ved at læse bestemmelsens ordlyd. Ved fortolkning af en lov eller juridisk bestemmelse, skal de enkelte delikter i bestemmelsen fortolkes for at fastslå, om de gælder i en given situation.⁵⁷ Der skal her tages hensyn til bestemmelsens sammenhæng med andre bestemmelser, forarbejder og retspraksis.⁵⁸

Som udgangspunkt må danske straffebestemmelser ikke fortolkes udvidende. Dette princip er en grundlæggende tilgang til fortolkning af strafferetlige bestemmelser i dansk ret, som følger af strfl. § 1. Ifølge dette princip skal en straffebestemmelse fortolkes snævert og kun anvendes, når alle dens betingelser er opfyldt. Der er dog visse undtagelser fra dette udgangspunkt.

---

⁵⁴ LBKG 2022-09-28 nr 1360

⁵⁵ Elholm m.fl., Kommenteret straffelov, Almindelig del, 11. udg., 2019, s. 98.

⁵⁶ Elholm m.fl., Kommenteret straffelov, Almindelig del, 11. udg., 2019, s. 97-98.

⁵⁷ Baumbach, Trine, TfK 2013.105: ”Det strafferetlige legalitetsprincip i straffeloven og Menneskerettighedskonventionen – om begrænset udvidende fortolkning og forudsigelighed”, afsnit 3.

⁵⁸ Elholm m.fl., Kommenteret straffelov, Almindelig del, 11. udg., 2019, s. 106.

Strfl. § 1 indeholder en fortolkningsbegrænsning, hvorefter gerningsindholdet i en straffebestemmelse må fortolkes begrænset udvidende til skade for den tiltalte, hvis det kan sidestilles med de forhold, hvortil loven specifikt hjemler strafbarhed. Dette følger af formuleringen i bestemmelsen, hvorefter der kan straffes for visse situationer, der kan sidestilles med de forhold, hvortil loven specifikt hjemler strafbarhed, jf. formuleringen *”som ganske må ligestilles med”*. Imidlertid kræver en sådan fortolkning, at det er i overensstemmelse med forbrydelsens karakter og forudsigeligt for gerningspersonen. Den udvidede fortolkning må derfor ikke være i strid med bestemmelsens ordlyd, men skal være en naturlig udvidelse af denne. Det vil sige, at fortolkningen skal kunne indeholdes i formålet med bestemmelsen samt have lighed med de forhold, som bestemmelsen specifikt regulerer, så det virker naturligt at forholdet ligeledes omfattes.⁵⁹

6.2. EMRK artikel 7

I Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er legalitetsprincippet defineret på følgende måde i konventionens artikel 7:

”Ingen kan kendes skyldig i strafbar lovovertrædelse på grund af en handling eller undladelse, der ikke udgjorde en strafbar overtrædelse af national eller international ret på den tid, da den blev begået. Ej heller må der pålægges en strengere straf end den, der var anvendelig på det tidspunkt, da den strafbare lovovertrædelse blev begået.”

Formålet bag artikel 7 er, at beskytte mod vilkårlig strafforfølgning, domfældelse eller straf for forhold, som der ikke ved lov kan pålægges straf for.⁶⁰

Det følger af det strafferetlige legalitetsprincip i artikel 7, at det alene er loven, der kan definere en kriminel handling og fastsætte en straf. Princippet kaldes også *”nullum crimen, nulla poena sine lege”*, hvilket betyder, at *”ingen kan straffes for noget, som ikke er klart forbudt ved lov”*. Artikel 7

---

⁵⁹ Baumbach, Trine, TfK 2013.105: *”Det strafferetlige legalitetsprincip i straffeloven og Menneskerettighedskonventionen – om begrænset udvidende fortolkning og forudsigelighed”* afsnit 3.

⁶⁰ Kjølbro, Fridrik Jon, Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention for praktikere, 6. udgave 2023, kap. 14, s. 811

udtrykker også princippet om, at en straffebestemmelse ikke må fortolkes udvidende til skade for anklagede, f.eks. ved en analogislutning.⁶¹

Disse principper blev blandt andet slået fast i afgørelsen "C.R. v. The United Kingdom". Domstolen fandt ud fra disse principper, at:

*"From these principles it follows that an offence must be clearly defined in the law. In its aforementioned judgment the Court added that this requirement is satisfied where the individual can know from the wording of the relevant provision and, if need be, with the assistance of the courts' interpretation of it, what acts and omissions will make him criminally liable."*⁶²

Det blev dermed lagt til grund i "C.R. v. The United Kingdom", at en bestemmelse lever op til kravet om at være klart og tilstrækkeligt defineret i loven, såfremt borgerne ud fra ordlyden af den relevante bestemmelse og i givet fald ved hjælp af domstolenes fortolkning af bestemmelsen i praksis, kan indrette sig efter lovgivningen og vide, hvilke handlinger der er strafbare, og hvilke der ikke er.

Udtrykket "lov" i bestemmelsen dækker både over skrevne regler (love og administrative forskrifter) og regler, der kan udledes af retspraksis. At hjemlen følger af retspraksis, forudsætter dog, at kravene til retssikkerhed og forudsigelighed er opfyldt. Ved fortolkningen af loven, må domstolene ikke gå ud over, hvad der med rimelighed kunne forudses på tidspunktet, hvor handlingen eller undladelsen fandt sted. Der skal på tidspunktet for en handling, der kunne føre til retsforfølgelse, være en lov, der definerer handlingen som en forbrydelse og fastsætter straffen for den. Om retstilstanden på gerningstidspunktet var tilstrækkelig forudsigelig, afhænger af en konkret vurdering af blandt andet bestemmelsens ordlyd, formål, forarbejder og retspraksis.⁶³

For at undgå, at retsreglerne bliver for fastlåste og ikke kan følge med tiden og andre omstændigheder, kan det være nødvendigt at anvende vage og uklare formuleringer. Disse formuleringer anerkendes ligeledes ved domstolene, da det giver mulighed for at tilpasning til forandrede

---

⁶¹ Baumbach, Trine, TfK 2013.105: "Det strafferetlige legalitetsprincip i straffeloven og Menneskerettighedskonventionen – om begrænset udvidende fortolkning og forudsigelighed"

⁶² C.R. v. The United Kingdom, domsnr. 20190/92, pr. 33

⁶³ Kjølbro, Fridrik Jon, Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention for praktikere, 6. udgave 2023, kap. 14, s. 824f

omstændigheder. Dette stemmer overens med, at Menneskerettighedsdomstolen anvender en dynamisk fortolkningsstil, hvilket betyder, at den fortolker og tilpasser konventionens bestemmelser til nutidens forhold. Normalt vil en bredt formuleret bestemmelse derfor umiddelbart ikke være i strid med konventionen. Dog kan det udgøre et problem, hvis en bestemmelse indeholder en vag ordlyd med uklare vendinger og begreber og der endnu ikke retspraksis til at hjælpe med at fortolke, og forarbejderne ej heller kan bidrage til fortolkningen af bestemmelsen. Bestemmelsens anvendelsesområde bliver da uforudsigeligt.⁶⁴

Legalitetsprincippet stiller to krav til dets opfyldelse. For det første kræves, at indgrebet skal have hjemmel i national lovgivning. For det andet skal visse kvalitative standarder i forhold til lovgrundlaget være opfyldt. I forhold til hjemmelsgrundlaget i national lovgivning, indebærer dette, at nationale bestemmelser skal indeholde hjemmel til at myndigheder kan foretage indgreb i borgernes frihedsrettigheder. Dette er udtrykt i praksis som, at indgreb skal have "sufficient legal basis in domestic law".⁶⁵ I forhold til de kvalitative krav til hjemmelsgrundlaget i national ret, stilles der krav om, at de nationale bestemmelser, skal være i overensstemmelse med retsstatsprincippet ("the rule of law"), hvorefter retsreglerne skal være tilgængelige og retstilstanden skal være forudsigelig. Endvidere må loven ikke rette sig mod specifikke personer, men skal være "generelt anvendelig."⁶⁶

I "Karastelev and others v. Russia" blev udtrykket "prescribed by law" benyttet til at fastslå, at foranstaltninger der gør indgreb i menneskers frihedsrettigheder, kræver at de har hjemmel i national lovgivning, samt at lovgivningen skal være tilgængelig for berørte personer, og formuleret med tilstrækkelig præcision til at borgerne kan forudse konsekvenserne af deres handlinger og regulere deres adfærd derefter. Domstolen stillede i den forbindelse spørgsmålet, om klagerne vidste eller burde have vidst, ved behov med passende juridisk rådgivning, at deres adfærd kunne medføre de følgende tiltag i henhold til loven. Domstolen fandt at loven var for bredt formuleret og gav for meget magt til myndighederne. Domstolen konkluderede på den baggrund, at den nationale lovgivning og praksis ikke var forudsigelig og ikke gav tilstrækkelig beskyttelse mod vilkårlige indgreb.⁶⁷

---

⁶⁴ Kjølbros, Fridrik Jon, Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention for praktikere, 6. udgave 2023, kap. 14, s. 825ff.

⁶⁵ Kjølbros, Fridrik Jon, Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention for praktikere, 6. udgave 2023, kap. 15, s. 837

⁶⁶ Kjølbros, Fridrik Jon, Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention for praktikere, 6. udgave 2023, kap. 15, s. 840

⁶⁷ Karastelev and others v. Russia, domsnr. 16435/10, 06.10.2020, pr. 78-109.

I "Oleksandr Volkov v. Ukraine" bemærkede domstolen, at for at en lov anses at opfylde kravene til legalitetsprincippet kræver det først og fremmest, at den pågældende foranstaltning skal have et grundlag i national lovgivning, og at loven skal være tilgængelig for den berørte person og være kompatibel med retsstatsprincippet. For det andet kræver det, at loven er tilstrækkeligt forudsigelig, således at personen kan forudse dens konsekvenser for sig selv og give en grad af retlig beskyttelse mod vilkårlige indgreb fra myndighederne. Domstolen bemærkede videre, at det ved vurderingen af om en bestemmelse, der er vagt formuleret, herunder ved at den indeholder uklare begreber og vendinger og kræver skønsmæssig vurdering, opfylder legalitetskravet, lægges der vægt på om der findes en fast og lettilgængelig retspraksis vedrørende fortolkning og anvendelse af bestemmelsen. Domstolen erkendte i sagen, at det kan være vanskeligt at formulere love med høj præcision og at en vis fleksibilitet endda kan være ønskelig for at give national ret mulighed for at udvikle loven i lyset af deres vurdering af, hvilke foranstaltninger der er nødvendige i de konkrete omstændigheder i hvert enkelt tilfælde.⁶⁸

Ud fra ovenfor stående domme har domstolen i sin vurdering af, hvorvidt legalitetsprincippet kunne anses for overholdt, lagt vægt på at lovgivningen skal være tilgængelig og tilstrækkelig forudsigelig. For at bestemmelsen er tilstrækkelig forudsigelig kræver det, at bestemmelsen er formuleret med tilstrækkelig præcision til at borgerne kan forudse konsekvenserne af deres handlinger og regulere deres adfærd. Loven må ikke være så bredt formuleret, at den overlader for vide skøn myndighederne. Domstolen bemærkede endvidere, at det ved vurderingen af om en bestemmelse, der er vagt formuleret, herunder ved at den indeholder uklare begreber og vendinger og kræver skønsmæssig vurdering, opfylder legalitetskravet, kan lægges vægt på om der findes en fast og lettilgængelig retspraksis vedrørende fortolkning og anvendelse af bestemmelsen.

I *Camilleri v. Malta* (app.no. 42931/10), dom af 22. januar 2013 slog domstolen fast, at uklarhed omkring, hvilken lov der skal anvendes, kan føre til retsikkerhed og gøre det vanskeligt for folk at forudsige, hvilken konsekvens deres handlinger kan få. Dommen fastslår endvidere, at hvilken

---

⁶⁸ Oleksandr Volkov v. Ukraine, domsnr. 21722/11, 09.01.13, pr. 169-179

bestemmelse et givent forhold skal falde ind under, må ikke i høj grad afhænge af en skønsmæssig vurdering ved anklagemyndigheden.⁶⁹

I forhold til psykisk vold i § 243 blev det slået fast i afsnit 4, at der var et reelt behov for en særskilt kriminalisering af psykisk vold, da der ikke findes andre bestemmelser, som kriminaliserer psykisk vold tilstrækkeligt. Imidlertid indeholdt andre bestemmelser elementer af psykisk vold, hvorfor bestemmelserne ikke fuldstændigt kan afgrænses fra § 243. Eksempelvis kan en trussel, afhængigt af de nærmere omstændigheder, både være omfattet § 266 eller § 243. Det samme gælder for ulovlig tvang efter § 260, hvor der er flere ligheder med § 243, da begge bestemmelser sigter mod at den strafbare adfærd har styret forurettede på en utilbørlig måde. Også strfl. § 213 har flere ligheder med strfl. § 243, da begge bestemmelser kriminaliserer krænkelser af ikke-økonomisk karakter, herunder nedværdigende behandling, samt stiller krav om, at der er en tilknytning mellem gerningspersonen og den forurettede. Ligeledes er både § 243 og § 213 vagt formuleret, hvilket overlader det til domstolene i vidt omfang at afgøre, hvad der konkret omfattes af bestemmelserne. I § 245, stk. 2 er psykisk vold ligeledes kriminaliseret forudsat, at der er sket en skade på helbredet, hvilket § 243 ikke stiller krav om. Der kan da her sættes spørgsmålstegn ved, hvilken af bestemmelserne anklagemyndigheden vil rejse tiltale efter, såfremt flere bestemmelser vil kunne anvendes, hvorfor det må blive op til en skønsmæssig vurdering. Det er derfor ikke utænkeligt, at en gerningsperson kunne være af den opfattelse, at hans handling var omfattet en anden bestemmelse end den der bliver rejst tiltale efter. Imidlertid er der forskelle i bestemmelserne, som ofte vil kunne adskille dem fra hinanden, men der vil også kunne opstå situationer, hvor flere bestemmelser ville kunne anvendes. Det må derved konstateres, at selvom bestemmelserne har hver sit selvstændige anvendelsesområde, kan de ikke fuldstændig afgrænses fra bestemmelsen om psykisk vold i § 243, da visse forhold vil kunne henføres under flere forskellige bestemmelser.

6.3. Delkonklusion strfl. § 1 og artikel 7

Legalitetsprincippet skal overordnet set sikre retssikkerheden for borgerne, da de gennem loven får mulighed for at kende deres ret og pligt. Legalitetsprincippet indebærer dermed også, at

---

⁶⁹ Baumbach, Trine, TfK 2013.105: "Det strafferetlige legalitetsprincip i straffeloven og Menneskerettighedskonventionen – om begrænset udvidende fortolkning og forudsigelighed" afsnit 4.

lovgivningen skal være tilgængelig og retstilstanden skal være forudsigelig. Det betyder, at loven skal formuleres klart og præcist nok til at borgerne har mulighed for at tilpasse sig efter reglerne og forudsige de konsekvenser, som en vis handling kan medføre.

Først og fremmest kræver det, at den pågældende foranstaltning skal have et grundlag i national lovgivning, og at loven skal være tilgængelig for den berørte person og være kompatibel med retsstatsprincippet. For det andet kræver det, at loven er tilstrækkeligt forudsigelig, således at personen kan forudse dens konsekvenser for sig selv og give en grad af retlig beskyttelse mod vilkårlige indgreb fra myndighederne.

Er en bestemmelse formuleret med brede og uklare begreber eller vendinger, vil fortolkningen og anvendelsen afhænge af, hvad der er praksis for bestemmelsen. Om klarhedskriteriet for en bestemmelse er opfyldt, må dermed afhænge af, hvorvidt det har stået den pågældende klart, at handlingen kunne føre til en konsekvens.

Både strfl. § 1 og EMRK artikel 7 stiller krav om, at strafbarhed skal være klart hjemlet ved lov. Derudover kan det af ovenstående analyse udledes, at der stilles følgende kvalitative krav til en retsregel, for at den opfylder legalitetsprincippet og et forhold kan være omfattet. For det første skal lovgivningen være tilgængelig og tilstrækkelig forudsigelig. For at bestemmelsen er tilstrækkelig forudsigelig kræver det, at bestemmelsen er formuleret med tilstrækkelig præcision til at borgerne kan forudse konsekvenserne af deres handlinger og regulere deres adfærd. Loven må ikke være for bredt formuleret, og den må ikke overlade for vide skøn myndighederne. Domstolen har bemærket, at det ved vurderingen af om en bestemmelse, der er vagt formuleret, herunder ved at den indeholder uklare begreber og vendinger og kræver skønsmæssig vurdering, opfylder legalitetskravet, kan lægges vægt på om der findes en fast og lettilgængelig retspraksis vedrørende fortolkning og anvendelse af bestemmelsen.

6.4. Forarbejder

Ud fra ovenstående kan det konstateres, at der i vurderingen af om straffelovens § 243 overholder kravene til legalitetsprincippet blandt andet skal indgå bestemmelsens ordlyd, formål, forarbejder

og retspraksis. I det følgende afsnit vil bestemmelsens forarbejder dermed blive undersøgt ud fra kravene i legalitetsprincippet.

Af bemærkningerne til lovforslaget er der oplyst en række eksempler på, hvilke handlinger der kan omfattes bestemmelsens anvendelsesområde. En udfordring med bestemmelsens anvendelsesområde er, at bestemmelsen omfatter situationer i dagligdagens livsførelse mellem nære relationer uden at give et klart billede af hvilke handlinger, der kan anses for omfattet.

Ud fra de oplyste eksempler af hvornår en adfærd kan karakteriseres som værende nedværdigende, forulempende og krænkende, fremgår der følgende; urimelig kritik, ignorere en person, holde en person i uvished, lægge pres på en person for at træffe livsbeslutninger eller udbrede ond-sindet sladder og rygter. Dette eksempel omfatter dermed situationer, som i den daglige livsførelse normalt ikke vil udgøre et strafbart forhold, og det må umiddelbart formodes, at de fleste ikke er klar over, at dette kan udgøre et strafbart forhold.⁷⁰ Det er formentlig ej heller lovgivers hensigt at kriminalisere sådanne forhold alene, men at forholdet kan indgå, som i et moment i vurderingen af, om der kan statueres psykisk vold. Imidlertid kan sådanne eksempler medføre forvirring omkring anvendelsesområdet for psykisk vold, samt hvor grænsen går i forhold til dysfunktionelle relationer og egentlig psykisk vold. Der opstår derved en hårfin balance mellem hvornår der er tale om en situation omfattet af § 243, og hvornår der i stedet er tale om en dysfunktionel relation eller børneopdragelse, hvor handlingerne ikke har overskredet grænsen for det strafbare område.

Imidlertid nævner bestemmelsen også eksempler af en karakter, hvor der ikke vil være tvivl om, at det ikke er almindelig adfærd i en relation med andre mennesker, herunder eksempelvis at overvåge en person uden samtykke, isolere personen fra dennes familie og omgangskreds, kontrollere persons økonomi eller udsætte en persons nærmeste for krænkelse eller vold for at skade personen.⁷¹ Der findes ikke en udtømmende opregning, og bestemmelsen omfatter dermed en bred vifte af handlinger.

---

⁷⁰ Lund Madsen, Lasse, Strafferet bind 1: Ansvaret, 6. udg., 2020, s. 37

⁷¹ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 11

Trods en handling er nævnt som et eksempel i forarbejderne, skal der ved hver handling altid foretages en konkret vurdering af, om forholdet er omfattet af anvendelsesområdet. Dette følger af formuleringen *”som eksempler på adfærd, der – afhængig af de nærmere omstændigheder – kan betragtes som nedværdigende, forulempende og krænkende [...]”*.⁷² Ud fra formuleringen skal handlingen derfor vurderes ud fra de nærmere omstændigheder, hvorefter det *kan* være omfattet. Så trods de mange nævnte eksempler i forarbejderne af meget forskellig karakter, kan borgerne ikke vide sig sikre på, om en nævnt handling ville være omfattet i deres tilfælde.

Ud fra ovenstående kan det konstateres, at forarbejderne ikke just bidrager til forståelsen eller klarheden af anvendelsesområdet. Dette medfører, at det kan være problematisk for borgerne at indrette sig efter bestemmelsen. For forurettede kan det være svært at vide, hvornår der er tilstrækkeligt grundlag for at indgive en anmeldelse. For gerningspersonen kan der være usikkerhed om, hvorvidt dennes handlinger udgør en strafbar adfærd efter bestemmelsen.

6.5. Straffelovens § 243 anvendelse i praksis

Efter formålet med strfl. § 243 samt gerningsindholdet i bestemmelsen er blevet fastlagt, vil der i det følgende afsnit blive foretaget en undersøgelse af domstolenes anvendelse af bestemmelsen i praksis samt om det ud fra praksis kan udledes, om bestemmelsen er lige så udfordrende at anvende i praksis, som det er blevet konstateret i teorien.

Som ovenfor konstateret indeholder strfl. § 243 vage og uklare begreber. Menneskerettighedsdomstolen har slået fast, at der for at vurdere om en bestemmelse overholder legalitetsprincippet, kan lægges vægt på, om der findes en fast og lettilgængelig retspraksis, som kan bidrage til fortolkningen og anvendelsen af bestemmelsen. Der vil herunder blive foretaget en undersøgelse af, hvorvidt retspraksis kan bidrage til klarheden og forudsigeligheden af anvendelsesområdet, således at borgerne har mulighed for at tilpasse sig efter reglerne og forudsige de konsekvenser, som visse handlinger kan medføre.

---

⁷² FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 11

Retspraksis vil blive undersøgt med en sondring mellem psykisk vold i samlivsforhold og forældre/barn-relationer. Dette på baggrund af, at bestemmelsen stiller krav om, at der skal have været udvist en utilbørlig adfærd som var egnet til at styre forurettede, hvilket indebærer, at der skal have været udvist en adfærd, som ikke er en naturlig del af parternes relation. I forældre/barn relationen vil der være et naturligt styrende element som led i opdragelsen, hvorfor forældre har et større råderum til at styre deres børn. Der skal derfor i vurderingen af, hvornår et forhold er omfattet bestemmelsen, tages hensyn til parternes relation. Det vil derfor blive undersøgt, hvordan domstolene vurderer forholdene i sådanne forældre/barn-relationer i forhold til samlivsforhold. I de afgørelser der behandles nedenfor, er der rejst tiltale for andre bestemmelser end strfl. § 243 i alle afgørelserne med undtagelse af én, men disse øvrige tiltalepunkter vil dog kun blive behandlet, hvis de er relevant for bestemmelsen om psykisk vold.

6.6. Samlivsforhold

I det følgende afsnit vil det blive undersøgt, hvad retten vurderer, som psykisk vold i samlivsforhold, herunder hvordan de vurderer de enkelte gerningselementer i strfl. § 243 samt hvad der tillægges vægt i bevisvurderingen.

6.6.1. Gerningsindholdet

I U.2022.1091.Ø var tiltalte, T, anklaget for psykisk vold overfor sin kæreste, F. Efter tiltalen var den psykisk vold foregået både fysisk og på sms og Messenger. Endvidere fremgik det af tiltalen, at T havde frataget F sin selvbestemmelsesret i forhold til hendes sociale relationer, hvorefter T kontrollerede hendes telefon og bestemte hvilke relationer hun måtte indgå i. F blev derved isoleret fra hendes familie og nære omgangskreds. Derudover fremgik det, at T havde manipuleret F og skadet hendes selvværd ved nedværdigende og krænkende hån, hvilket betød, at F var af den overbevisning, at T's adfærd overfor hende var selvforskyldt. T kaldte blandt andet F for psykisk syg, en dårlig mor, fiasko og lignende. Han sagde også, at F's børn var "kørt af sporet" og burde fjernes. T kunne også skælde ud i flere timer for "fejl", som F havde begået, og anklage hende for at flirte med andre mænd.⁷³

---

⁷³U.2022.1091.Ø s. 2

I dommen blev det lagt til grund, at T og F var kærester fra 2012 til starten af januar 2020. T og F boede ikke sammen i perioden fra 1. april 2019 til januar 2020, men F ofte opholdt sig i T's lejlighed. Retten bemærkede dertil, at psykisk vold i samlivsforhold er strafbart uanset, at parterne ikke bor sammen. Retten fandt derfor, at T havde den fornødne tilknytning til husstanden, således han var omfattet personkredsen i § 243.⁷⁴

I T's forklaring for retten, forklarede han selv, at han havde opstillet regler for, hvad F måtte snakke med ham om. Hun måtte eksempelvis ikke tale om sit arbejde eller nyheder. F forklarede dertil, at hun ikke måtte sige, hvis hun havde ondt eller var træt og hun måtte ikke snakke om vejret, sin bror eller sine børn og hun måtte ikke vise billeder af dem. T hævdede, at hans adfærd skyldtes, at han led af stress. Retten bemærkede dertil, at dette ikke var dokumenteret i sagen, og at det ikke var nærmere belyst, om T havde en stressrelateret lidelse, der retfærdiggjorde en sådan adfærd.⁷⁵

Derudover viste en dokumenteret korrespondance over SMS og Messenger mellem T og F, at T havde beskyldt F gentagne gange og vedvarigt for at have forskellige psykiske lidelser, at være en taber, at hun skulle gå til psykiater, at hun skulle indlægges på Oringe (psykiatrisk hospital) og at hun var en dårlig mor.⁷⁶

Retten lagde endvidere i deres vurdering vægt på, at T har styret, hvem hun måtte omgås med og hvad hun måtte sige og gøre, kontrolleret og gennemset hendes telefon og derigennem isoleret hende fra sin familie og nære omgangskreds, samt vedvarende nedgjort hende gennem nedværdigende og krænkende hån og manipuleret og beskadiget hendes selvværd, således F opfattede T's udviste adfærd som selvforskyldt.

På baggrund af ovenstående fandt retten, at:

"den foran beskrevne adfærd er udtryk for en groft nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd, der i særlig grad har demonstreret en manglende respekt og hensyn over for F, og som langt overstiger de uenigheder og skænderier, som må anses for almindeligt forekommende i løbet af et

---

⁷⁴U.2022.1091.Ø s. 2

⁷⁵ U.2022.1091.Ø s. 3

⁷⁶ U.2022.1091.Ø s. 3

forhold. T har via den udviste adfærd på utilbørlig måde styret F's adfærd med hensyn til, hvem hun skulle omgås, hvad hun måtte sige og gøre, men også vedvarende nedgjort hende med hensyn til hendes evner som mor og personlige egenskaber”⁷⁷

Retten konstaterede på ovenstående baggrund, at T's adfærd havde været groft nedværdigende, forulempende og krænkende, og egnet til at styre F på en utilbørlig måde. Retten lagde vægt på, at F i høj grad havde udvist mangel på respekt og hensyn over for F, hvilket langt oversteg, hvad der måtte anses for værende almindelige uenigheder og skænderier gennem et parforhold. Domstolen slog dermed fast, at der er en nedre grænse for, hvornår uenigheder og skænderier i parforhold overskrider, hvad der må anses som en naturlig del af relationen, og dermed omfattes bestemmelsens anvendelsesområde. Dette understreger dermed også, at domstolene forholder sig til, og er bevidste om, at der er en hårfin grænse mellem, hvornår der er tale om en ikke-straftbar dysfunktionel relation og en adfærd, som er af en sådan grovhed, at forholdet kan omfattes § 243.

Retten bemærkede, at den omtalte adfærd involverede episoder, der fandt sted både før og efter 1. april, hvor bestemmelsen i § 243 trådte i kraft. Imidlertid fortsatte adfærden kontinuerligt og vedvarende helt op til januar 2020, hvor forholdet blev afbrudt. Retten var derved opmærksom på, at forholdene før 1. april ikke var strafbare efter § 243.⁷⁸

Retten konkluderede, at T's adfærd havde været af en så vedholdende og intens karakter, at den havde skabt en situation, hvor F var blevet underlagt et "regime". Dette var tilfældet uanset at parterne ikke længere boede sammen. Retten gav imidlertid ikke en nærmere begrundelse af, hvor ofte adfærden var blevet udvist i forhold til, at F havde været underlagt et "regime", som kunne danne grundlag for at være tilstrækkeligt til at være omfattet af bestemmelsen.⁷⁹ Retten angav ej heller hvad betegnelsen "regime" indebærer. Imidlertid må det antages, at der henvises til bemærkningerne i lovforarbejderne, hvorefter det handlingsmønster, som den forurettede skal have været udsat for, skal kunne betegnes som "*et regime, der er præget af utryghed og frygt for, at vold, seksuelle overgreb, trusler, tvang eller andre krænkelser fortsætter. Regimet har normalt karakter af, at den*

---

⁷⁷ U.2022.1091.Ø s. 3

⁷⁸ U.2022.1091.Ø s. 3

⁷⁹ U.2022.1091.Ø s. 3

forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde.”⁸⁰ Ud fra rettens anvendelse af udtrykket ”regime”, må det dermed antages, at retten fandt, at F havde befundet sig i en tilstand af utryghed og frygt.

Byretten fandt på baggrund af ovenstående T skyldig i psykisk vold efter § 243. Byrettens dom blev anket til Østre Landsret. Landsretten fandt, ligesom byretten, T skyldig i psykisk vold efter § 243. Landsretten lagde vægt på samme omstændigheder som byretten, men tilføjede følgende moment i vurderingen:

”for at afbøde T’s mønster med kritik og irettesættelse søgte at indordne sig og gøre T tilpas bl.a. ved (...) at F havde ændret sig meget, finder landsretten, at det kan lægges til grund, at hendes selvværd og selvfølelse var og forblev nedbrudt i den pågældende periode som følge af T’s adfærd”⁸¹

Landsrettede fremhævede dermed T’s adfærd havde været af en karakter, der var så kontrollerende og krænkende at F’s selvværd og selvfølelse var blevet nedbrudt.⁸²

Retten gennemgik dermed i sagen alle de objektive gerningsmomenter. Domstolen vurderede 1) om der var nær tilknytning til husstanden 2) om adfærden havde været udvist gentagne over en periode 3) om adfærden havde været groft nedværdigende, forulempende eller krænkende og 4) om adfærden var egnet til utilbørligt at styre F.

Dommen bidrager imidlertid ikke til klarheden og forudsigeligheden af strfl. § 243 i forhold til legalitetsprincippet, da der ikke kan udledes noget specifikt af dommen, og domstolen giver heller ikke nogen klare holdepunkter i forhold til § 243.

I TfK 2021.775 Ø var tiltalte, T, både tiltalt for psykisk vold og vold mod sin hustru i gentagelsestilfælde. Tiltalen for psykisk vold efter strfl. § 243 lød, at T i perioden fra 1. april 2019 til den 19. januar 2020 gentagne gange havde udsat sin hustru, F, for groft nedværdigende eller krænkende adfærd, der var egnet til utilbørligt at styre F. T kontrollerede F’s dagligdag idet han bestemte, hvem F måtte

---

⁸⁰ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 9-10

⁸¹ U.2022.1091.Ø s. 3

⁸² FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 10-11

omgås med og have kontakt til, herunder hvorledes hun måtte indgå i sociale sammenhænge, hvorved F var derved blevet isoleret fra hendes familie og netværk. F skulle spørge om lov, hvis hun skulle hjemmefra, samt T skulle være på medhør, hvis F snakkede i telefon. T ignorerede F, hvis ikke hun regulerede sin adfærd efter hans anvisninger. T omtalte F, som om hun var værdiløs, ved at kalde hende "datteren af en hund", "beskidt luder", "æreløs" eller lignende udtryk. T tog kontrol over F's økonomi, da T hver måned efterså F's indtægter og udgifter, og pressede hende til at overføre penge til ham, så han kunne dække sine udgifter. T fremsatte trusler mod F og hendes familie, og i et tilfælde, har T nægtet at ringe efter lægehjælp efter han havde udøvet vold mod hende, så hun måtte tigge ham på sine knæ herom.⁸³

Forklaringer fra T, F eller vidnerne er ikke gengivet i byrettens dommen. Det er derfor ikke muligt at vide, hvad vidnerne forklarede, eller hvad relationen var til F eller T.⁸⁴ Imidlertid er de supplerende forklaringer fra landsretten gengivet.

Byretten tillægger det vægt, at F har afgivet en troværdig forklaring om ovenstående forhold, og at forklaringen stemmer overens med hendes families observationer i den angivet periode og uafhængige vidners forklaringer har tillige støttet op om F's forklaring.⁸⁵

Retten fandt imidlertid ikke, at der var ført tilstrækkeligt bevis for forholdet vedrørende overførsel af penge fra F til T. Retten fandt derfor, at der alene var grundlag for at dømme for kontrol af F's økonomi i forhold til § 243.⁸⁶

Byretten kom dermed frem til følgende afgørelse:

"På baggrund af forklaringerne finder retten, at tiltalte gentagne gange over en periode har udsat F for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre hende. (...) Efter en samlet vurdering finder retten tiltalte skyldig efter anklageskriftet med ovennævnte frifindelse for dele af tiltalen."⁸⁷

---

⁸³ Tfk 2021.775 s. 2

⁸⁴ Tfk 2021.775 s. 3

⁸⁵ Tfk 2021.775 s. 3

⁸⁶ Tfk 2021.775 s. 3

⁸⁷ Tfk 2021.775 s. 3

Byretten nævner dermed alle 5 gerningsmomenter i deres vurdering. Imidlertid uddyber retten ikke konkret, hvilke momenter der tillægges vægt. Det kan dog udledes, at retten fandt, at perioden på knap 10 måneder havde været tilstrækkelig lang til at forholdet kunne omfattes af strfl. § 243. Dog fremgår der ikke yderligere om, hvor ofte krænkelserne fandt sted, for at opfylde betingelsen om, at være "gentagne gange". Der fremgår ej heller oplysninger om, hvad retten lagde vægt på i deres vurdering af, at adfærden kunne betegnes som *groft nedværdigende, forulempende eller krænkende samt egnet til utilbørligt at styre hende*.

Dommen blev anket til Østre Landsret, hvor der blev afgivet supplerende forklaringer, som fremgår af dommen. Landsretten bemærker til ovenstående, at:

*"F har afgivet en troværdig forklaring om, at tiltalte under deres samliv udsatte hende for groft nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd, som var egnet til utilbørligt at styre hende. Landsretten finder herefter at kunne lægge til grund, at tiltalte bestemte, hvem F kunne omgås og under hvilke omstændigheder, i perioder ignorerede hende, kaldte hende de af byretten anførte skældsord, truede hende og hendes familie samt den 6. september 2019 efter episoden med radioen nægtede at rekvirere lægehjælp."*⁸⁸

Landsretten har dermed i vurderingen af, hvorvidt gerningsindholdets betingelser om "groft nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd, som var egnet til utilbørligt at styre" var opfyldt, lagt vægt på de ovenstående momenter. Flere af disse momenter er ligeledes nævnt i forarbejderne til bestemmelsen, som adfærd der *kan* betragtes som nedværdigende, forulempende og krænkende.⁸⁹ Det må formodes her, at retten har her foretaget en konkret vurdering ud fra de nærmere omstændigheder. Retten giver imidlertid ikke nogen begrundelse for vurderingen, hvorfor der ikke ud fra ovenstående kan statuere nogen klare holdepunkter for, hvornår et forhold er omfattet § 243.

Endeligt bemærkede retten:

---

⁸⁸ Tfk 2021.775 s. 7-8

⁸⁹ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 11

”Bortset fra episoden den 6. september 2019, hvor tiltalte nægtede at rekvirere lægehjælp, er det efter bevisførelsen ikke muligt at tidsfæste enkelte episoder, der har en karakter som omfattet af straffelovens § 243. Landsretten finder det desuagtet ubetænkeligt at lægge til grund, at der var tale om et fast mønster af psykisk vold, som fandt sted under hele samlivet og således også efter den 1. april 2019 og frem til samlivsophævelsen den 19. januar 2020.”⁹⁰

Retten bemærker dermed, at det ikke er muligt at sige noget om de præcise tidsintervaller mellem episoderne eller hvor mange gange episoderne fandt sted til betingelsen om, at forholdet skal være foregået ”gentagne gange”. Dog bemærker retten, at der var tale om et fast mønster under hele samlivet samt i cirka 10 måneder efter bestemmelsens ikrafttræden. Ud fra forarbejderne dækker begrebet ”mønster” over ”en adfærd, der gentages.”⁹¹ Der kan derfor ikke udledes noget konkret af afgørelsen om, hvor ofte sådanne krænkende hændelser skal have fundet sted, før de kan omfattes af bestemmelsen, men alene at der i dette tilfælde, havde været tale om en adfærd, der blev gentaget.

Retten kom på den baggrund frem til følgende resultat efter en samlet vurdering:

”Landsretten finder på den baggrund tiltalte skyldig i forhold 2 i overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand.”⁹²

6.6.2. Nær tilknytning til husstanden

I AM 2022.10.04.Ø fandt retten, at der en nær tilknytning til forurettedes husstand til trods for, at T og F kun datede i en periode på omkring 3 måneder. Den 16. juli 2020 mødtes T og F første gang, og den 18. juli 2020 kom T hjem til F for første gang, hvor han overnattede. T kom igen dagen efter, uden forudgående aftale med F, med en pose med personlige ejendele. Efter F’s forklaring sov T hos hende næsten hver nat i perioden frem til den 14. september, ligesom T havde fået en bøjlestang og en skuffe i hos hende, og at efter 14 dage hentede de alle hans ting.⁹³

---

⁹⁰ Tfk 2021.775 s. 8

⁹¹ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 10

⁹² Tfk 2021.775 s. 8

⁹³ AM 2022.10.04.Ø, s. 7ff

F's forklaring om forholdet til T og nære tilknytning blev understøttet af en dokumenterede sms-korrespondance, som indeholdte utallige kærlighedserklæringer, samtidig med at det blandt andet fremgår, at tiltalte den 8. september 2020 skrev til forurettede, at han var træt af, at forurettede hele tiden sagde, at det var hendes lejlighed, og den 16. september 2020, at de "bare aldrig skulle havde boet sammen under samme tag og taget tingene mere stille og roligt", og den 18. september 2020 "Min familie savner dig fucking meget".⁹⁴

På baggrund af de fremlagte oplysninger konkluderede retten, at tiltalte var nært knyttet til forurettedes husstand fra den 14. juli 2020, og at tiltalte boede ved forurettede frem til den 14. september 2020. Retten fastslog desuden, at tiltalte ved kontinuerlig sms-korrespondance med forurettede opretholdt den tætte tilknytning til hende frem til den 1. oktober 2020. Retten bemærkede yderligere, at korrespondancen mellem forurettede og tiltalte fra den 14. september 2020 til den 1. oktober 2020 var præget af, at tiltalte både tryglede forurettede om at genoptage deres forhold og truede og nedværdigede hende. Forurettede forklarede, at hun opretholdt kontakten til tiltalte, fordi hun derved vidste, hvor han befandt sig.⁹⁵

Det kan udledes heraf, at tiltalte opfyldte betingelsen i § 243 om en nær tilknytning til husstanden. Retten lagde vægt på, at tiltalte boede ved forurettede i en periode på to måneder og opretholdt en tæt tilknytning til hende gennem sms-korrespondance i yderligere en måned. En periode på i alt 3 måneder var derfor i dette tilfælde tilstrækkeligt til, at der var en nær tilknytning til husstanden. Derfor kan det antages, at tiltalte var omfattet af betingelsen i § 243 om en nær tilknytning til husstanden. Afgørelsen behandles ikke nærmere.

Dommen bidrager til klarheden af bestemmelsen i forhold til hvornår der har været tale om en "periode", hvorefter der blev anerkendt en periode på 3 måneder. Desuden understreger dommen, at det i vurderingen af om der en nær tilknytning til husstanden, kan være relevant at se på, om gerningspersonen og forurettede jævnligt har kontakt via digitale tjenester, hvilket ligeledes følger af forarbejderne til bestemmelsen.⁹⁶

---

⁹⁴ AM 2022.10.04.Ø s. 7

⁹⁵ AM 2022.10.04.Ø s. 7ff.

⁹⁶ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 9

6.6.3. Psykisk vold som eneste anklagepunkt – den nedre grænse

Til dette speciale har det kun været muligt at finde en sag, hvor der alene var rejst tiltale for psykisk vold. Generelt tegner retspraksis et billede af, at psykisk vold ofte hænger sammen med overtrædelser af andre straffebestemmelser, herunder eksempelvis fysisk vold § 244/§ 245, trusler § 266 eller ulovlig tvang § 260, stk. 1. Der straffes derfor ofte i sammenstød med disse. Disse overtrædelser bliver typisk også taget i betragtning ved rettens vurderingen af, om der er foregået psykisk vold efter strfl. § 243. Justitsministeriet bemærkede i forbindelse med lovforslaget til § 243, at selvom der allerede fandtes bestemmelser, som kriminaliserede krænkelser af den psykiske integritet, var disse bestemmelser ikke tilstrækkelige til at yde beskyttelse mod krænkelser, som ikke var alvorlige nok til at falde under eksisterende straffebestemmelser.⁹⁷ Strfl. § 243 skal dermed være med til at sikre, at krænkelser af den psykiske integritet, som ikke er grove nok til at være omfattet andre bestemmelser, kan omfattes af psykisk vold bestemmelsen. Denne afgørelse, hvor der alene er rejst tiltale for psykisk vold, kan dermed være med til at belyse den nedre grænse for psykisk vold efter § 243, når der ikke er rejst tiltale efter øvrige bestemmelser, hvor der stilles større krav til grovheden.

I AM2021.05.26B var der alene rejst tiltale for psykisk vold efter § 243 for perioden fra bestemmelsens ikrafttræden den 1. april 2019 til juli 2020. Tiltalen lød på, at T over en længere periode og gentagne gange, havde udsat sin ægtefælle, F, for groft nedværdigende, forulepende og krænkende adfærd ved gentagne gange, at have kontaktet forurettedes arbejdsplads, venner, bekendte og familie med det formål at sprede ondsindet sladder om hende. T påstod blandt andet, at F havde været utro, at hun var en dårlig mor, at hun tog stoffer, og lignende. Han har også fremsat disse påstande over for Familieretshuset. T har desuden stort set på daglig basis råbt og været aggressiv mod F, hvor han har kaldt hende skældsord, som "Luder" mv., foran deres børn og F's søster. Han har også flere gange krævet beviser, herunder lønsedler, på at hun har været på arbejde, men alligevel beskyldt F for at have forfalsket disse og været utro, hvilket har medført at F blev bange for at tage nattevagter på sit arbejde. T har også forsøgt at kontrollere F's telefonregning/ telefonabonnement, hvilket F imidlertid modsatte sig. Endvidere ødelagde T den 24. november en jakke med en

---

⁹⁷ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 5

kniv, da han troede den tilhørte F og hævdede, at F havde fået jakken af en elsker. Endeligt omfatter tiltalen, at T gentagne gange har truet F med at tage børnene fra hende ved at fortælle myndighederne, at hun er et dårligt menneske. T fik F til at tåle hans nedværdigende, forulempende og krænkende behandling ved at manipulere hende og få hende til at så tvivl om sig selv. F levede i frygt for T og de konsekvenser, han truede med, blandt andet at hun kunne miste sine børn.⁹⁸

Forklaringer fra T og vidnerne er ikke gengivet i dommen. Det er derfor ikke muligt at vide, hvad vidnerne forklarede, eller hvad relationen var til F eller T.

Retten har i sin begrundelse lagt vægt på, at forklaringen fra F findes troværdig på baggrund af, at den bakkes op af forklaringer fra vidner samt at forklaringen er i overensstemmelse med oplysninger fra lægen om sygemelding grundet stress. Forklaringen fra F lægges dermed til grund for bevisbedømmelsen. Endvidere fandt retten det bevist, at T havde sendt følgende meddelelser til Familieretshuset om F⁹⁹:

"For nylig ankom i bil X1 hendes ven eller kæreste, som jeg har dokumenter i form af fotos, hvor kone er i det samme undertøj i seksuelle positioner. (...)

Jeg har masse fotos af F og hendes ven X1 nødvendigt, hvor du tydeligt kan se alkoholdrugs og gratis sex."¹⁰⁰

Retten kom på baggrund af ovenstående frem til følgende afgørelse:

"Efter en samlet vurdering finder retten det bevist, at tiltalte T har bestemt over og kontrolleret F på en enevældig og hensynsløs måde. Samlet findes tiltalte T skyldig i overtrædelse af straffelovens § 243 i ovennævnte omfang. (...) Retten har lagt vægt på lovovertrædelsens grovhed."¹⁰¹

Det fremgår alene af dommen, at retten har forholdt sig til grovheden af handlingerne samt, hvorvidt T har kontrolleret F. Domstolen lagde her til grund, at T har kontrolleret F på en "enevældig og hensynsløs måde", men det er ikke nærmere uddybet, hvad retten konkret har lagt vægt på i

---

⁹⁸ AM2021.05.26B s. 3

⁹⁹ AM2021.05.26B s. 5

¹⁰⁰ AM2021.05.26B s. 4

¹⁰¹ AM2021.05.26B s. 5

vurderingen. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår det, at *”Det handlingsmønster, som den forurettede skal være underlagt, kan ofte karakteriseres som et regime, der er præget af utryghed og frygt for, at vold, seksuelle overgreb, trusler, tvang eller andre krænkelser fortsætter. Regimet har normalt karakter af, at den forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde.”* Det kan derfor udledes, at det normalt kræves, for at en adfærd kan karakteriseres som et regime, at forurettede er blevet kontrolleret på en enevældig og hensynsløs måde, som nævnt i dommen. Det kan formodes, at retten i sin argumentation henviser til formuleringen i forarbejderne, hvorefter det kan konstateres, at den adfærd som forurettede var udsat for, er det som i forarbejderne kan betegnes som et ”regime”, hvorefter F har befundet sig i en tilstand af utryghed og frygt.

Afgørelsen giver ikke nogen faste holdepunkter for rettens vurdering efter strfl. § 243. Retten begrundet ikke konkret, hvad der er lagt vægt på i vurderingen af de enkelte gerningsmomenter efter strfl. § 243. Dog må det antages, at retten har vurderet disse også, eftersom der blev truffet afgørelse om domfældelse i sagen, hvilket kræver, at alle gerningsmomenter er opfyldt. Afgørelsen bidrager dermed ikke til at skabe klarhed og dermed forudsigelighed for borgerne, hvorfor den ej heller bidrager til at overholde EMRK artikel 7 og straffelovens § 1.

6.6.4. Fysisk vold som et moment i vurderingen

I U.2021.2588.Ø var tiltalte anklaget for legemsangreb af særligt rå, brutal eller farlig karakter jf. strfl § 245 stk. 1, jf. til dels vold jf. strfl. § 244, stk. 1 og stk. 2, og psykisk vold jf. strfl. § 243 (fra 1. april 2019), jf. i det hele § 247, stk. 1, samt ulovlig tvang jf. strfl. § 260, stk. 1, nr. 1. Tiltalen omfattede alle tiltalepunkterne under et forhold. Tiltalen lød således, at tiltalte med omkring 14 dages mellemrum frem til den 25. april 2020, havde udsat sin kæreste og samlever, F, for vold, herunder vold af rå, brutal eller farlig karakter og groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der var egnet til utilbørligt at styre hende, ligesom tiltalte udsatte F for ulovlig tvang. Ifølge tiltalepunkterne havde T blandt andet gentagne gange hånet og nedgjort F med aggressive truende anfald og givet lussinger og skub, frataget F sin selvbestemmelsesret ved at forbyde hende at tale med nogen, tvunget F til at køre med til T's fars bopæl, sprøjtet barberskum ud over F og tvunget hende påklædt ind under bruseren, fastholdt og oversprøjtet hende med koldt vand samt gentagne gange ødelagde

indbo, døre, vinduer og vægge. Dette medførte, at F og F's døtre måtte bo uden for deres hjem i en periode, da F frygtede T. Under et besøg på adressen fandt F en besked fra T, hvorpå der stod "Du skal tænke dig om, skat!", hvilket må betragtes som egnet til utilbørligt at styre F.¹⁰²

I vurderingen af om der forelå psykisk vold efter § 243, fandt byretten ud fra F's forklaring om, at T under et skænderi ødelagde et bord ved at slå sin hånd ned i det, at:

*"denne handling, heller ikke i sammenhæng med tiltaltes forklaring om en kast af en ølflaske »ned i sædet af en knallert, så den bumpede ind i vinduet« med tilstrækkelig sikkerhed kan opfattes som et moment i en nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der var egnet til at styre forurettede."*¹⁰³

Retten sætter derved en grænse for, hvilke handlinger der kan antages at indgå i vurderingen af, om der har forelagt psykisk vold efter § 243. Retten kommer imidlertid ikke nærmere ind på, hvorfor disse handlinger ikke kunne opfattes, som omfattet af adfærden i bestemmelsen. Imidlertid må det formodes, at handlingens grovhed ikke opfyldte betingelserne, for den kan antages at være omfattet bestemmelsens anvendelsesområde.

I vurderingen af om betingelserne i straffelovens § 243 er opfyldt, lagde retten vægt på følgende momenter:

"Vurderingen sker efter en samlet bedømmelse af de to oven for beskrevne overtrædelser af straffelovens § 244/§ 260, stk. 1, nr. 1, sammenholdt med ordlyden af den besked, som tiltalte efterlod i døren, efter at politiet havde været på adressen, forurettedes forklaring om tiltaltes gentagne nedværdigende bemærkninger til hende og hans devaluerende kommentarer om hendes omgangskreds, der er understøttet af vidnet Bs forklaring, og den ændring i forurettedes adfærd, der som følge heraf bl.a. bevirkede, at hun lagde afstand til sin bekendtskabskreds."

Retten bemærker her, at vurderingen beror på en "samlet bedømmelse". Af forarbejderne fremgår "det ikke et krav, at hver enkeltstående handling eller undladelse kan betegnes som grov, hvis der

---

¹⁰² U.2021.2588.Ø s. 2-3

¹⁰³ U.2021.2588.Ø s. 11

*samlet set er tale om grov nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd.*¹⁰⁴ Det må derfor lægges til grund, at retten samlet set fandt at de ovenstående forhold, havde udgjort en adfærd, der opfylder betingelserne i § 243.

Derudover lagde retten endvidere vægt på følgende momenter:

*”Retten har endvidere til brug for vurderingen af, om betingelserne i § 243 er opfyldt, lagt forurettedes forklaring om, at hun jævnligt i gerningsperioden fik skub af tiltalte, således at det gav mærker til grund.”*¹⁰⁵

Retten har inddraget ”fysiske skub, der gav mærker” i deres vurdering af om betingelserne for § 243 var opfyldt. Dette viser dermed, at selvom bestemmelsen kriminaliserer psykisk vold, så kan fysisk vold indgå som et moment i vurderingen af, om den udviste adfærd er omfattet § 243. Dette stemmer ligeledes overens med, at det af forarbejderne fremgår, at *”Der kan være tale om meget forskellige handlinger mv., som kan rumme forskellige typer af fysiske eller psykiske krænkelser”*¹⁰⁶. Der er dermed i forarbejderne taget stilling til, at fysiske krænkelser også kan indgå som et moment i vurderingen. Retten giver dog ikke nogen nærmere begrundelse af, hvorfor netop denne form for fysisk vold er omfattet anvendelsesområdet. Det kan dog formodes, at det skyldes, at det ikke var groft nok til at være omfattet anvendelsesområdet for vold efter strfl. § 244.

Endelig fandt retten følgende:

*”Efter forurettedes forklaring lægger retten til grund, at tiltalte over for forurettede og andre omskrev hendes skader som følge af vold eller håndgemæng således, »at hun er faldet og har slået sig« eller, at »hun skulle være faldet igennem en badebro«. Retten finder, at tiltaltes omskrivninger af forurettedes skader som følge af volden eller håndgemænget, er kendetegnende for tiltaltes styring af forurettede og hans adfærds gradvise nedbrydning af hendes selvværd.”*¹⁰⁷

---

¹⁰⁴ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 11

¹⁰⁵ U.2021.2588.Ø s. 11

¹⁰⁶ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 5

¹⁰⁷ U.2021.2588.Ø s. 11

Retten lægger dermed en konkret handling til grund for, hvad der har kendetegnet tiltaltes styring af forurettede samt hans adfærds nedbrydning af hendes selvværd. Rettede fremhævede endvidere, at T's adfærd havde været af en sådan karakter, at F's selvværd gradvist var blevet nedbrudt, hvilket ligeledes konkret nævnes i forarbejderne som et moment, der kan inddrages i vurderingen af, hvorvidt der har forelagt psykisk vold.¹⁰⁸

Byretten fandt på den baggrund, at:

"De to beskrevne overtrædelser af straffelovens § 244/§ 260, stk. 1, nr. 1, må efter det oplyste anses for at finde sted i løbet af en aften, den 25. februar 2020. Retten finder imidlertid ved forurettedes forklaring, sammenholdt med vidnet B's forklaring, og til dels tiltaltes forklaring, at der foreligger tilstrækkeligt grundlag for at antage, at der i en periode fra ca. November 2019 til den 25. februar 2020 har været et sådant mønster af groft nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd, udøvet af tiltalte over for forurettede, som har været egnet til at styre hende, at betingelserne i straffelovens § 243 er opfyldt."

Retten lagde dermed, ud fra vidneforklaringer og til dels tiltaltes forklaring, til grund, at der har været et "mønster", hvilket ud fra forarbejderne dækker over, "en adfærd, der gentages."¹⁰⁹ Imidlertid forholder retten sig ikke til det i tiltalen nævnte tidsinterval på 14 dage. Det må dog formodes, at hvis krænkelserne var foregået med 14 dages mellemrum, blev det i denne sag fundet tilstrækkeligt til at være "gentagne over en periode". Af forarbejderne fremgår, at vurderingen "afhænger af en samlet konkret vurdering. Heri indgår bl.a. intensiteten og den potentielle skadevirkning af adfærden."¹¹⁰

Byrettens dom blev anket til Østre Landsret, som stadfæstede byrettens afgørelse. Landsretten fandt:

"Uanset fraværet af en nøjagtig tidsfæstelse af alle enkeltepisoder tiltræder landsretten navnlig efter F's forklaring, der i vidt omfang støttes af vidnet B's forklaring og bevisresultatet vedrørende episoderne den 25. februar 2020, at tiltalte i den af byretten fastlagte periode ved sin adfærd, der

---

¹⁰⁸ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 11

¹⁰⁹ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 10

¹¹⁰ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 10

har haft en groft nedværdigende, manipulerende og overvågende karakter, har underlagt F et handlingsmønster præget af utryghed og frygt for vold og fortsatte krænkelser. Landsretten finder, at det af tiltalte udviste handlingsmønster, der efter byrettens bevisresultat har stået på i ca. 4 måneder, har været egnet til utilbørligt at styre F. Landsretten tiltræder derfor, at der er tilstrækkeligt grundlag for at dømme tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 243 i overensstemmelse med byrettens bevisresultat.”¹¹¹

Landsretten bemærker derved, at det uanset at det ikke var muligt at tidsfæste handlingerne, har der været et handlingsmønster, som har medført, at F har befundet sig i en tilstand af utryghed og frygt. Det kan dermed udledes, at retten ikke stiller krav til, at handlinger skal kunne tidsfæstes, før de kan udgøre et mønster. Derudover må det lægges til grund, at retten fandt perioden på omkring 4 måneder tilstrækkelig. Dette giver imidlertid ikke nogen klare holdepunkter for, i hvor stort et omfang krænkelserne skal være begået, for at falde under anvendelsesområdet, hvilket medfører en uklar retstilstand, da der ikke kan udledes noget om, hvor ofte ”gentagne gange” er, eller hvorfor retten fandt, at en periode på 4 måneder var tilstrækkeligt.

6.6.5. Enkeltstående krænkelser

I AM 2021.02.09 Ø blev en mand, T, tiltalt for at have begået psykisk vold mod F, som han tidligere havde været kæreste med. Tiltalen omfattede udover psykisk vold blandt andet anklager om fysisk vold og trusler. Ifølge tiltalen skulle den psykiske vold have fundet sted i perioden fra 1. april 2019 indtil 31. august 2020, og dermed over en periode på 1 år og 4 måneder. T var efter strfl. § 243 tiltalt for at have frataget F hendes selvbestemmelsesret, herunder ved at bestemme over hendes påklædning, deltagelse i studieture og valg af venner. T blev anklaget for at have udsat F for et ”regime” af nedværdigende og krænkende hån, herunder ved at kalde hende ”fucking so” og ”luder”, samt at omtale hendes familie som ”ludersfamilie” eller lignende. Disse handlinger var med til at manipulere F's selvforståelse og selvfølelse.¹¹²

Der blev som en del af bevisvurderingen afgivet forklaringer af flere vidner i sagen og T.

---

¹¹¹ U.2021.2588.Ø s. 22

¹¹² AM 2021.02.09 Ø s. 3 f.

Retten lagde til grund, at T og F havde været kærestere siden 2018 indtil juli/august 2020. De boede ikke sammen i den første del af forholdet. I en periode af forholdet afsøndede T ligeledes en fængselsstraf. Imidlertid lagde retten til grund, at parret sov sammen, når de kunne, og i dele af forholdet sås de dagligt, samt F i størstedelen af perioden opholdt sig hos T før hun flyttede ind ved ham til sidst i forholdet. Retten lagde derfor til grund, at T havde været nært tilknyttet F's husstand.¹¹³

Retten fandt i sin vurdering af § 243, at T har udvist krænkende adfærd overfor F ved at indskrænke hendes bevægelsesfrihed, herunder ved at sige, at han ville gå fra hende, såfremt hun tog afsted på en studietur. T's krænkende adfærd kom ligeledes til udtryk ved at han bestemte over F's anmodninger på sociale medier, samt hvem hun måtte tage til fester med. Efter fester opsøgte T mandlige festdeltagere. Retten lagde også til grund, at T i starten af forholdet ikke ville have, at F gik i nederdel, og at han omtalte hende "fucking so", "luder" og hendes familie for "luderfamilie".¹¹⁴

Retten fandt endvidere T's krænkende adfærd bevist ved de videoklip, der blev fremvist i retten under hovedforhandlingen.¹¹⁵ Det kan blandt andet høres på videoerne, at T forklarer, at han vil drukne F samt "hun var bare en luder som jeg slog ihjel ..."¹¹⁶

På den baggrund kom retten frem til følgende resultat:

*"Retten finder imidlertid ikke, at der er ført det til domfældelse i en straffesag fornødne bevis for, at tiltalte har udvist den nedværdigende og krænkende adfærd gentagne gange over en periode, således at hans handlemønster overfor F kan karakteriseres som et regime, der er præget af utryghed og frygt for, at volden, truslerne eller andre krænkelse fortsætter, og på denne baggrund findes det ikke tilstrækkeligt godtgjort, at tiltaltes handlinger har et mønster, således at de er omfattet af straffelovens § 243"*¹¹⁷

---

¹¹³ AM 2021.02.09 Ø s. 26

¹¹⁴ AM 2021.02.09 Ø s. 26

¹¹⁵ AM 2021.02.09 Ø s. 26

¹¹⁶ AM 2021.02.09 Ø s. 1-2

¹¹⁷ AM 2021.02.09 Ø s. 26

Selvom retten fandt, at T's adfærd kunne betegnes som krænkende og nedværdigende, var det retens vurdering, at den udviste adfærd ikke opfyldte kravet om at være "gentagne gange over en periode." Dette betød dermed, at selvom den ovenfor beskrevne video kunne bevise T's adfærd i et tilfælde, var det ikke bevist, at adfærden gentog sig over en periode. Retten udtalte imidlertid ikke noget specifikt om, hvor ofte tiltalte skulle have udvist adfærden, før den kunne omfattes bestemmelsen som psykisk vold. Det kan dermed ikke udledes ud fra afgørelsen, hvornår en sådan adfærd ikke kan anses for at være udvist i et tilstrækkeligt omfang til at være omfattet § 243, kun at det i dette tilfælde ikke var nok med et enkeltstående bevist tilfælde. Retten forholdt sig ikke direkte til, at krænkelseerne ifølge tiltalen havde fundet sted i perioden på 1 år og 4 måneder, men lagde i stedet vægt på, at der ikke havde været et mønster af handlinger. Dette fremgår som et kriterie i lovforarbejderne, at den udviste adfærd skal kunne opfattes som et mønster af handlinger, da det ellers vil udgøre enkeltstående krænkelse, som falder uden for anvendelsesområdet for bestemmelsen. Det bemærkes dertil, at et sådant handlingsmønster kan betegnes som et regime.¹¹⁸ Retten fandt dermed, at T's handlinger måtte karakteriseres som enkeltstående, da F ikke havde været udsat for et regime af krænkelse.

Byrettens afgørelse blev anket til Østre Landsret, som stadfæstede, med følgende begrundelse:

*"Heller ikke efter den bevisførelse, der har fundet sted for landsretten, er der grundlag for at fastslå, at parforholdet mellem tiltalte og F og tiltaltes adfærd over for hende har haft en karakter, som er omfattet af straffelovens § 243"*¹¹⁹

Landsretten understreger dermed, at karakteren af T's adfærd ikke havde været tilstrækkelig til at kunne karakteriseres som psykisk vold efter bestemmelsen. Retten nævner imidlertid ikke, at det skyldes, at adfærden ikke havde været gentagne, hvilket kan bero på, at det af lovforarbejderne fremgår, at selv få tilfælde kan omfattes bestemmelsen, hvis karakteren af krænkelseerne har været meget alvorlig, hvorfor kravet om et handlingsmønster kan afviges.¹²⁰ Det må dermed være rettens vurdering, at krænkelseerne ikke var så alvorlige, at de kunne omfattes bestemmelsen uanset, at der ikke havde været tale om et handlingsmønster.

---

¹¹⁸ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, s. 10

¹¹⁹ AM 2021.02.09 Ø s. 8

¹²⁰ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, s. 10

6.6.6. Digitale tjenester

I lovforarbejderne til bestemmelsen om psykisk vold i § 243 fremgår det, at psykisk vold kan udøves ved brug af digitale tjenester.¹²¹ Dette var tilfældet i AM 2021.02.16 B, hvor der var rejst tiltale for 220 forhold overfor en mand, T. Herunder omhandlede tiltalepunkt nr. 116 overtrædelse af psykisk vold efter strfl. § 243. Tiltalen var begrundet i sagens forhold 1-115 som omhandlede overtrædelse af tilholdsloven. Tiltalen lød på, at T havde henvendt sig til F på adskillige forskellige digitale platforme og andre ukendte steder. Tiltalen indeholdt i øvrigt mange telefonopkald, sms'er og e-mails til F, uberettiget deling af billeder af F, henvendelser på Instagram, Whatsapp og Viber, ændring af adgangskoder på F's sociale medier, henvendelser til F's nærmeste og trusler mod F og hendes nærmeste. T havde afskåret F fra kontakt med sin egen familie og kontrolleret beskeder på hendes telefon, hvilket ifølge tiltalen, var egnet til utilbørligt at styre F.¹²²

Under bevisførelsen i forhold til tiltalepunkterne 16-115 lagde retten vægt på, at T havde overtrådt tilholdet til F på adskillige måder. T havde blandt andet ringet til F over 2.800 gange, og havde også sendt en række truende mails og beskeder på diverse sociale medier, hvoraf flere af truslerne havde karakter af § 266 trusler om vold. Endvidere havde T forsøgt at få adgang til F's sociale medie-konti og Microsoft-konto, og at han havde forsøgt at overtale F til at ændre sin civilstatus til "single" på Facebook. Disse overtrædelser fandt sted i perioden fra november 2019 til marts 2020.¹²³

Retten fandt, ud fra vidneforklaringer fra T, F, F's mor, veninder, bror og søster, at hovedårsagen til sagens forhold var, at T ikke ville acceptere, at hans forhold med F var slut. T udviste også jalousi overfor F og hendes nye forhold.¹²⁴

Retten lagde i sin vurdering vægt på følgende:

"... de mange og tilnærmelsesvist daglige telefonopkald og beskeder til F1 i perioden fra i hvert fald november 2019 og juni 2020, herunder opkald om natten samt forsøgene på at logge på hendes

---

¹²¹ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, s. 10

¹²² AM 2021.02.16 B

¹²³ AM 2021.02.16 B s. 49

¹²⁴ AM 2021.02.16 B s. 51

konti på de forskellige sociale medier, truslerne mod hende og hendes familie [...] og ikke mindst karakteren af forsøget på ulovlig tvang i forhold 115, findes tiltalte at have udsat F1 for en groft forulempende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre F1 ...”¹²⁵

Det kan derfor ud fra dommen konstateres, at digitale krænkelser kan indgå som et moment i vurderingen af skyldsspørgsmålet i forhold til psykisk vold i § 243. Imidlertid indgår der også andre omstændigheder i vurderingen i afgørelsen, herunder trusler og T var også fysisk opsøgende over for F. Det kan dermed ikke ud fra denne dom konstateres, om der kan opnås domfældelse for psykisk vold, som udelukkende er foregået digitalt, kun at det kan indgå som et moment. Det er imidlertid også nævnt som et direkte eksempel i forarbejderne, at der kan dømmes for psykisk vold, som er udøvet over digitale medier.¹²⁶

6.7. Forældre/barn relation

6.7.1. Dissens

I AM2023.01.25Ø fandtes en far, T, at have begået psykisk vold over for sin mindreårige søn, F, over en periode på omkring 2 år. Tiltalen lød på, at T cirka hver anden uge gav F stuearrest i et tidsrum på omkring en uge. F måtte gå i skole, men derudover skulle han være på sit værelse og måtte kun gå ud, for at gå på toilettet eller spise. F fik ligeledes taget hans mobil samt forlænget sin stuearrest, hvis han ikke overholdt regler der var forbundet med stuearresten. T havde opsat et kamera til at overvåge om F var på værelset, hvorved T kunne se på sin mobil, når han ikke var hjemme, om F var på værelset. Derudover lød tiltalen, at T ofte skældte F ud ved at råbe ham ind i ansigtet mens han lå oven på F, samt sige til F *”du er dum som 14 meter vådt bølgepap”* og kalde ham *”idiot”, ”spasser”* og lignende. F har også gentagne gange med vilje ødelagt F’s ting og mobiler, og kastet med ting efter F. Alt dette har medført, at F har levet i konstant angst og frygt, isolerede sig socialt og fik beskadiget hans selvfølelse og selvværd.¹²⁷

I byretten fandt flertallet af rettens medlemmer følgende:

---

¹²⁵ AM 2021.02.16 B s. 51

¹²⁶ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 11

¹²⁷ AM2023.01.25Ø, s. 3 f.

"Efter bevisførelsen finder to af rettens medlemmer, at det er bevist, at Forurettede fik stuearrest. Det er dog ikke bevist i hvilket omfang. Det findes ligeledes bevist, at tiltalte råbte af Forurettede, og at han sagde til Forurettede, at han var dummere end 14 meter vådt bølgepap. Det findes videre bevist, at tiltalte i hvertfald et tilfælde opsatte et kamera og fortalte Forurettede, at han kunne holde øje med, om han forlod værelset. Disse voterende stemmer for, at tiltalte ikke er skyldig i at udøve psykisk vold overfor Forurettede. Disse voterende har lagt vægt på, at det det ikke er tilstrækkeligt belyst, at der var tale om et mønster, som er omfattet af straffelovens § 243, og som kan karakteriseres som et "regime", der er præget af utryghed og frygt for overgreb, trusler eller tvang."¹²⁸

For det første fandt retten ikke, at "omfanget" af stuearresten var bevist. Retten begrundede ikke nærmere, hvorfor omfanget ikke fandtes bevist. Det må imidlertid formodes, at der henvises til grovheden af stuearresten i forhold til hvor ofte og hvordan det fandt sted. Retten fandt endvidere ikke betingelsen om, at adfærden skulle være vist "gentagne gange over en periode" som opfyldt ud fra, at der ikke kunne fastlægges et mønster, som kunne karakteriseres som et "regime" præget af utryghed og frygt. Retten begrundede ikke nærmere, hvad de havde lagt vægt på i forhold til, at forurettede ikke havde været udsat for et "regime".

Endvidere fandt de to medlemmer af retten, at:

"... det ikke tilstrækkeligt belyst, at adfærden er groft nedværdigende, forulepende eller krænkende, selvom der er elementer af adfærden, der falder indenfor denne kategori. Der er tale om en forældre/barn situation, som har et vist styrende præg over sig, men hvor det ikke nærmere er belyst, at der var forsæt til at styre Forurettede i anden henseende end opdragelse, og at den styrende adfærd var utilbørlig. Disse to voterende finder, at gentagen stuearrest ikke per automatik er omfattet af bestemmelsen om psykisk vold."

Retten bemærker i den forbindelse, at der er tale om en forældre/barn situation, hvorfor retten ikke fandt, at der havde været forsæt til at styre forurettede i anden henseende end opdragelse. Retten har derfor ikke i dette tilfælde fundet at T's adfærd er gået ud over hvad der må anses for naturligt

---

¹²⁸ AM2023.01.25Ø, s. 5

i en sådan relation. Domstolen begrundet imidlertid ej heller dette nærmere i forhold til hvad de konkret har lagt vægt på i deres vurdering.

En dommer fandt imidlertid modsat af flertallet, at T var skyldig i psykisk vold efter § 243, hvorefter der blev lagt vægt på følgende:

”der er så mange elementer af groft nedværdigede, forulepende og krænkende adfærd, at tiltalte er skyldig i forhold 2. Der er tale om gentagne episoder, som har et klart mønster over sig, og som ligger udover almindelig opdragelse.”¹²⁹

Det er imidlertid vanskeligt at udlede noget konkret om, hvorfor en dommer nåede frem til dette resultat modsat flertallet, da der ikke fremgår noget klart om, hvilke ”mange elementer af groft nedværdigende, forulepende og krænkende adfærd” der præcis tillægges vægt og hvorfor disse elementer anses som værende omfattet af bestemmelsen.

Byrettens afgørelse blev anket til Østre Landsret, som fandt:

”Efter de afgivne forklaringer, herunder de af Forurettede, Vidne2, Vidne1 og Vidne3 afgivne forklaringer, lægger landsretten til grund, at Forurettede over en længere periode hyppigt var i stuearrest af længere perioder ad gangen, oftest en uge ad gangen, og at stuearresterne i den sidste del af gerningsperioden havde et betydeligt omfang. (...) det bevist, at tiltalte har givet Forurettede stuearrest i det i den rejste tiltale angivne omfang og under de omstændigheder, der i øvrigt er anført i den rejste tiltale.”¹³⁰

Landsretten kommer dermed, i modsætning til flertallet i byretten, frem til at stuearresten var foregået i et betydeligt omfang. Retten lagde endvidere til grund, at forurettede under stuearresterne som oftest ikke havde adgang til sin mobil, og at stuearresten blev forlænget, hvis F ikke overholdt reglerne.¹³¹ Det må udledes deraf, at retten vurderer at en uges stuearrest ad gangen cirka hver anden uge i 2 år under de oplyste forudsætninger, kan anses for tilstrækkeligt groft til, at det kan omfattes strfl. § 243.

---

¹²⁹ AM2023.01.25Ø, s. 5

¹³⁰ AM2023.01.25Ø, s. 7-8

¹³¹ AM2023.01.25Ø, s. 7-8

Østre Landsret kom på den baggrund frem til følgende afgørelse:

”Det findes på denne baggrund bevist, at tiltalte over en vis periode gentagne gange udsatte Forurettede, der boede hos ham, og som han var eneforsørger og eneste omsorgsperson for, for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd. Der er herved lagt vægt på, at der var blandt andet tale om hyppige og længerevarende stuearrestere og derved en adfærd, der blev gentaget og kan opfattes som et mønster og et regime, som var egnet til utilbørligt at styre Forurettede, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol.”¹³²

Østre landsret ændrede derved Byrettens dom. Denne afgørelse er et eksempel på, at psykisk vold bestemmelsen indeholder en flydende grænse for, hvornår en handling overskrider, hvad der må anses som værende adfærd omfattet efter strfl. § 243. Byretten lagde i sagen særligt vægt på, at der var tale om en forældre/barn situation, hvorefter det ikke fandtes bevist, at der var forsæt til at styre Forurettede i anden henseende end opdragelse. Byretten bemærkede dertil, at *”gentagen stuearrest ikke per automatik er omfattet af bestemmelsen om psykisk vold.”¹³³* Imidlertid fandt landsretten, at hyppige og længerevarende stuearrestere kunne opfattes som et mønster og et regime, som var egnet til utilbørligt at styre forurettede.¹³⁴

6.7.2. Domfældelse

I AM2021.02.17B var en mor tiltalt for at have udøvet psykisk vold mod hendes tre børn. Moren var tiltalt for at have udsat sit barn F3 for groft nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd. Dette inkluderede at bestemme barnets påklædning og frisure, udsætte F3 for at overvære vold mod sine søskende, kommentere F3's vægt og gentagne gange kalde F3 for tyk. Derudover havde moren også sagt gentagne gange til børnene, at hun ville begå selvmord, og havde afskåret F3s kontakt med sin nærmeste familie. Yderligere havde moren udtalt, at hun ønskede, at barnets afdøde bror levede i stedet for F3.

---

¹³² AM2023.01.25Ø, s. 9

¹³³ AM2023.01.25Ø, s. 5

¹³⁴ AM2023.01.25Ø, s. 9

Moren var også blevet tiltalt for at have instrueret børnene i, hvordan de skulle lægge tøj frem til hende samt stryge det, og hvis det ikke var gjort rigtigt, skulle det gøres om. Moren havde også pålagt børnene andre opgaver, som skulle udføres korrekt, ellers skulle de gøres om igen. Som straf, sent om aftenen eller mens F3 havde gæster, kunne T finde på at tvinge F3 og hendes søskende til at udføre huslige pligter og gøre rent, samt gentage samme rengøring gentagne gange. Alt dette var egnet til at utilbørligt styre F3.¹³⁵

Moren, T, var tiltalt for at have udsat hendes børn F4 og F5 for samme forhold som ovenstående, dog med endnu flere tiltalepunkter. Disse tiltalepunkter inkluderede yderligere trusler om at låse børnene ude af hjemmet eller i kælderen og mindst én gang have gjort det. Desuden skulle moren også have givet udtryk for, at børnene måtte slå hinanden.

Retten bemærkede i den forbindelse:

”Tiltalte har udsat disse døtre for nedværdigende og krænkende adfærd, der må betegnes som grov, når henses til de gentagne gange, som tiltalte har udvist adfærden, som samlet set har været egnet til at styre disse døtre. Der har således været tale om handlinger, der var egnet til at ydmyge og nedgøre døtrene, som alle er blevet omtalt nedsættende, herunder i hinandens påhør, og tvunget til gøre nedværdigende handlinger, ligesom de har overværet vold og psykisk vold begået af tiltalte overfor hinanden. Tiltalte har tillige ved sin manipulerende adfærd påvirket døtrenes tanker og adfærd, således at de har påtaget sig skyld, herunder for et muligt selvmord fra tiltaltes side, ligesom de har været udsat for kritik og hentydninger om udseende, vægt mv.”¹³⁶

Retten understreger dermed, at handlingernes gentagne karakter påvirker vurderingen af, at forholdet anses som værende groft. Retten begrundet imidlertid ikke nærmere, hvad der konkret menes med ”gentagne gange”, hvorfor det ikke er muligt at udlede noget specifikt. Retten tillægger det endvidere vægt i vurderingen, at de forurettede overværede og hørte hinanden blive udsat for vold og psykisk vold. Endeligt lagde retten vægt på, at moren manipulerede døtrene gennem sin adfærd og kritik af dem.

---

¹³⁵ AM 2021.02.17 B s. 5

¹³⁶ AM2021.02.17 B s. 12

Endvidere bemærkede retten:

”Efter bevisførelsen er det tillige ubetænkeligt at anse for bevist, at tiltalte har haft denne adfærd, for at disse døtre skulle underkaste sig hende, og for at hun kunne kontrollere dem og have magten over dem.”¹³⁷

Retten fandt derved, at tiltalte ved sine handlinger måtte have haft en bevidst hensigt om at opnå kontrol og magt, hvorved det må antages at retten vurderede, at tiltalte havde haft forsæt til udøvelsen af den psykiske vold.

Endeligt lægger retten vægt på, at:

”Denne styrende adfærd, som tiltalte har haft, har klart overskredet grænserne for forældres opdragelse af børn henset til karakteren og grovheden af tiltaltes adfærd overfor døtrene, der er i det hele har været udsat for en så dominerende og kontrollerende adfærd, at de ikke har haft fornemmelsen af at kunne bestemme over sig selv og over eget liv, og således at deres selvværd er blevet nedbrudt, ligesom de er blevet isoleret og gjort afhængige af tiltalte og forhindret i at udfolde sig frit af frygt for nye krænkelser.”¹³⁸

Retten slog dermed fast, at grænsen mellem det strafbare område for psykisk vold og opdragelse i dette tilfælde var klart overskredet. Det kan derfor udledes, at er såfremt adfærden af en sådan karakter, hvorefter de forurettede påvirkes på den ovenstående måde, er det ikke en naturlig del af relationen mellem forælder og barn, men derimod omfattet det strafbare område for psykisk vold efter § 243.

Retten kom frem til følgende resultat:

”Det er således samlet set efter bevisførelsen ubetænkeligt at anse for bevist, at tiltalte er skyldig som beskrevet i forholdene [...]”¹³⁹

---

¹³⁷ | AM2021.02.17 B s. 12

¹³⁸ | AM2021.02.17 B s. 12

¹³⁹ | AM2021.02.17B s. 11

6.7.3. Frifindelse

I TfK 2021.641 Ø var en far, T, tiltalt efter strfl. § 243 for psykisk vold mod sine tre børn og på domstidspunktet tidligere hustru, H. T var tiltalt for at have udsat B1, B2 og B3 for groft nedværdigende og krænkende adfærd gentagne gange over en længere periode. T råbte tit ad børnene i længere tid og talte ned til dem ved at bruge skældsord og nedsættende ord. T pålagde også børnene at gøre ting, som var ud over deres formåen. Samtidig brød han dem ned gennem sin intimiderende adfærd, hvilket gjorde, at deres selvværd blev beskadiget, og de følte sig utilstrækkelige. Han manipulerede også børnene og fik dem til at føle, at deres adfærd var selvforskyldt. T omtalte endvidere H's handlinger og omgangskreds på en nedladende og nedsættende måde. T's adfærd var derved egnet til at styre børnene og H utilbørligt.

Faren forklarede i byretten, at han havde hævet stemmen og råbt ad børnene, hvis de ikke lyttede til ham, men ikke havde forlangt noget af dem, som var uden for deres evner. Retten lagde imidlertid til grund, på baggrund af forklaringer fra hans tre børn og hustru, at faren gentagne gange råbte og skældte børnene ud, såfremt de havde gjort noget forkert eller nægtet at gøre noget. Børnene var bange for faren og når han råbte, blev de kede af det. Ifølge H's forklaring fastslog retten, at T havde kaldt børnene for "dumme" og sagt til børnene, at de skulle "holde kæft".¹⁴⁰

Retten nåede imidlertid ikke frem til følgende:

*"Retten finder det efter bevisførelsen hverken bevist, at tiltalte råbte ad børnene over længere tid, at han italesatte børnenes formåen som forkert blandt andet ved at anvende skældsord og nedsættende ord om dem i videre omfang end ovenfor anført, eller at han pålagde dem at gøre handlinger udover deres formåen."*¹⁴¹

Det kan heraf udledes, at retten fandt, at omfanget farens handlinger, herunder hans råben, italesættelse af børnenes formåen som forkert ved anvendelse af skældsord og nedsættende ord, ikke var tilstrækkeligt groft til at være indenfor det strafbare område efter § 243. Imidlertid er det ikke

---

¹⁴⁰ TfK 2021.641 Ø s. 3

¹⁴¹ TfK 2021.641 Ø s. 3

specifikt begrundet, hvorfor omfanget ikke var tilstrækkeligt. Retten giver dermed ikke et klart billede af, hvor grænsen går.

På baggrund ovenstående frifandt retten T og lagde vægt på følgende:

”Uanset at tiltaltes adfærd kan anses for at være nedværdigende og krænkende og egnet til at styre børnene, finder retten ikke, at den er af en sådan karakter, varighed, omfang og/eller grovhed, at den er omfattet af straffelovens § 243, hvorfor tiltalte frifindes.”¹⁴²

Retten slår hermed fast, at farens adfærd kunne være omfattet bestemmelsens anvendelsesområde, selvom den kunne opfattes som værende nedværdigende og krænkende, og egnet til at styre børnene. Imidlertid lagde retten vægt på, at den adfærd, der var fundet bevist, at faren havde haft overfor børnene, var ikke tilstrækkeligt grov til at være omfattet af begrebet psykisk vold i § 243. Retten gav ikke en specifik begrundelse, men det kan udledes af ovenstående, at retten både lagde vægt på tidsperspektivet og omfanget af de skældsord og nedsættende ord, der er blevet anvendt, hvorefter dette formentlig ikke tilsammen var tilstrækkeligt til at opfylde kriteriet om, at forholdet skal have været af en vis grovhed. Ud fra tiltalen havde faren udvist adfærden i en periode på seks måneder, imidlertid er det ikke angivet i dommen, hvorvidt retten fandt dette bevist. Det kan dermed ikke udledes præcist af dommen, hvor stor betydning tidsperspektivet havde i den samlede vurdering.

Byrettens dom blev anket til Østre Landsret. Landsretten kom frem til samme resultat som byretten, og fandt ligesom byretten, at den udviste adfærd ikke havde været af en karakter der var tilstrækkelig grov, varig eller omfattende nok til at betingelserne for at statuere psykisk vold efter § 243 var opfyldt. Landsretten udtalte i den forbindelse:

”Landsretten skal vedrørende forhold 2 bemærke, at der heller ikke for landsretten er ført bevis for, at tiltaltes måde at opdrage børnene på har haft en sådan utilbørlig karakter, at den er omfattet af straffelovens § 243 om psykisk vold.”¹⁴³

---

¹⁴²TfK 2021.641 Ø s. 3

¹⁴³TfK 2021.641 Ø s. 8

Det må dermed her lægges til grund, at opdragelsen af børnene ikke var gået så langt ud over hvad der måtte anses for naturligt i parternes relation til at adfærden kunne omfattes af § 243. Dette til trods for, at T's adfærd overfor børnene formentlig godt kunne karakteriseres som værende nedværdigende og krænkende og egnet til at styre børnene, så havde adfærden ikke været så "utilbørlig", at det var tilstrækkeligt til at opfylde bestemmelsens krav om, at forholdet skulle være af en vis grovhed.

6.8. Bestemmelsens klarhed – de enkelte delikter

Langt for det meste kan bestemmelsens materielle anvendelsesområde ikke fastlægges alene ved at læse bestemmelsens ordlyd. Ved fortolkning af en lov eller juridisk bestemmelse, skal de enkelte delikter i bestemmelsen fortolkes, for at fastslå, om de gælder i en given situation.¹⁴⁴ I det følgende vil alle fem objektive gerningselementer derfor blive gennemgået, for at vurdere deres klarhed.

For det første forudsætter bestemmelsen, at der skal være eller have været en nær tilknytning til husstanden. Der er ikke i retspraksis rejst megen tvivl i forhold til, om der har været den fornødne tilknytning til husstanden, således gerningspersonen var omfattet personkredsen i § 243. Retspraksis har vist, at selvom gerningspersonen og forurettede ikke boede sammen, kunne de stadig være nært tilknyttet hinandens husstand. Domstolen lagde da vægt på, hvorvidt parterne havde opholdt sig meget sammen i deres respektive husstande. I AM 2022.10.04.Ø fandt retten, at der var en nær tilknytning til forurettedes husstand til trods for, at parterne kun havde datet i en periode på omkring 3 måneder. Retten lagde her vægt på, at tiltalte nærmest var flyttet ind få dage efter første deres første møde. Dette kriterie anses for at være tilstrækkeligt klart formuleret til at være forudsigeligt for borgerne.

Derudover stiller bestemmelsen krav om, at gerningspersonens udviste adfærd skal kunne karakteriseres som grov, for at være omfattet. Det er imidlertid hverken af ordlyden eller forarbejderne konkret defineret i hvilket omfang adfærden skal være vist, for at kunne defineres som grov. Af forarbejderne fremgår, at det må afhænge af den samlede udviste adfærd. I AM2021.02.17B

---

¹⁴⁴ Baumbach, Trine, TfK 2013.105: "Det strafferetlige legalitetsprincip i straffeloven og Menneskerettighedskonventionen – om begrænset udvidende fortolkning og forudsigelighed", afsnit 3.

bemærkede domstolen, at adfærden ”*må betegnes som grov, når den henses til de gentagne gange, som tiltalte har udvist adfærden, som samlet set har været egnet til at styre disse døtre.*” Retten lagde derved vægt på, at der som momenter i grovhedsvurderingen kan tages hensyn til adfærdens gentagne karakter og hvorvidt, det var egnet til at styre forurettede. I TfK 2021.641 Ø frifandt retten en far, da de ikke vurderede, at farens adfærd i forbindelse med opdragelsen af børnene havde været af en så utilbørlig karakter, at hans adfærd samlet set havde været grov nok. Retspraksis tegner imidlertid generelt ikke et klart billede af, hvornår adfærden har været tilstrækkelig grov. Det afhænger dermed af en skønsmæssig vurdering, hvorfor gerningselementet ikke anses for at være tilstrækkeligt forudsigeligt for borgerne til at opfylde legalitetsprincippet.

Bestemmelsen stiller endvidere krav om, at adfærden skal være ”*egnet til utilbørligt at styre*” den forurettede. Ud fra ordet ”styre” menes, at adfærden skal virke kontrollerende og afholde forurettede fra at udleve egen fri vilje og bestemme over egne forhold. Det beror på en objektiv vurdering, om adfærden er egnet til styre forurettede, hvorefter det ikke er afgørende hvorvidt forurettede faktisk blev styret.¹⁴⁵ At den styrende adfærd skal være ”*utilbørlig*” indbefatter, at adfærden er gået ud over, hvad der må anses som normalt i en sådan relation. I U.2022.1091.Ø indgik det som et moment i domstolens vurdering, hvorvidt det måtte anses for at være almindelige uenigheder og skænderier i et parforhold. I AM2023.01.25Ø var der tale om en forældre/barn-relation, hvorfor domstolen måtte vurdere situationen ud fra, at der var et naturligt styrende element i forhold til opdragelsen af barnet. Det er dermed også her overladt til domstolene at vurdere, hvornår den udviste adfærd var egnet til utilbørligt at styre forurettede, hvilket derfor ikke vil fremstå helt klart for borgeren.

Bestemmelsen forudsætter også at forurettede har været udsat for ”*nedværdigende, forulepende eller krænkende adfærd*”. I forarbejderne beskrives adfærden overordnet som, at ”*den forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde.*”¹⁴⁶ Der er her tale om subjektive begreber, som der skal foretages objektive vurderinger af. Som det er konstateret ovenfor i afsnit 6.1 vedrørende strfl. § 1, er bestemmelsen uklar i forhold til hvilke handlinger, der konkret er

---

¹⁴⁵ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, s. 11

¹⁴⁶ FT 2018-19, Tillæg A, L 139, 10

omfattet bestemmelsen. Bemærkningerne har oplyst adskillige forskellige handlinger, men samtidig vil forholdet bero på en konkret vurdering. Det vil dermed også medføre, at til trods for at domstolene skal foretage en objektiv vurdering, vil der, grundet bestemmelsens subjektive begreber, ikke være nogle specifikke holdepunkter for vurderingen, hvorfor domstolene overlades med en betydelig skønsmargin. Borgerne ved derfor ikke, hvorvidt en given adfærd vil være omfattet før domstolene, har foretaget en konkret vurdering. Ud fra retspraksis er der flere handlinger som går igen i en række domme, eksempelvis at gerningspersonen har frataget forurettedes selvbestemmelseret i forhold til sociale relationer¹⁴⁷, at gerningspersoner bestemmer over forurettedes tøj¹⁴⁸ eller at gerningspersonen udsatte forurettede for nedværdigende og krænkende hån, herunder omtale den pågældende som "dårlig mor", "fiasko", "luder", "idiot" og lignende.¹⁴⁹ Imidlertid har domstolene ligeledes frifundet personer, for sådanne handlinger i andre sager, da det ikke fandtes groft nok. Dette siger dermed noget om, at der ikke konkret kan udledes hvilke handlinger, der kan omfattes bestemmelsens anvendelsesområde, da det også afhænger af grovhedskriteriet.

Endelig stilles der krav om, at den psykiske vold skal have været "gentagne gange over en periode". Strfl. § 243 er to-leddet, hvorefter at uanset adfærden kan karakteriseres efter første led som nedværdigende, forulempende eller krænkende, kræver bestemmelsen også efter andet led, at adfærden har været gentagne gange over en periode, for at der kan pålægges straf. Det er ikke specifikt beskrevet i bestemmelsen eller forarbejderne, hvor mange gange en adfærd skal være vist eller hvor lang perioden skal være, før adfærden har været "gentagne gange over en periode".

I lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen fremgår det imidlertid, at der skal have været et adfærdsmønster, men ikke at krænkelseerne nødvendigvis skal være ens, der kan være tale om meget forskellige typer handlinger eller undladelser. Derudover fremgår det, at længden på perioden afhænger af en konkret vurdering. Har krænkelseerne været af meget alvorlig karakter eller meget hyppige krænkelse taler det for, at en kortere periode kan omfattes. I TfK 2021.641 Ø frifandt retten en far, da de ikke vurderede, at hans adfærd samlet set havde været af en sådan karakter, varighed, omfang og/eller grovhed, at det var omfattet af strfl. § 243. Der var rejst tiltale for, at faren

---

¹⁴⁷ U.2022.1091.Ø, AM2020.09.14.B2, TfK 2021.775, AM2021.02.09Ø

¹⁴⁸ AM2020.09.14.B2, AM2021.02.17B, AM2021.02.09.Ø

¹⁴⁹ U.2022.1091.Ø, AM2020.09.14.B2, AM2021.05.26B, TfK 2021.775, AM2021.02.09.Ø

ofte i en periode på 6,5 måned havde udvist en nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, imidlertid fandt retten, at der ikke var tale om *et længerevarende forløb* som kunne omfattes strfl. § 243. I modsætning dertil fandt domstolene i AM 2022.10.04.Ø, at en periode på 3,5 måneder havde været tilstrækkeligt. Domstolene lagde her vægt på, at forurettede i perioden havde været udsat for intensiv og væsentlig krænkelse. Det kan derfor konstateres, at en periode på 3,5 måned kan omfattes bestemmelsen. Dette understreger dermed, at karakteren og hyppigheden af krænkelserne spiller en betydelig rolle i forhold til, hvor lang en periode domstolene vil anerkende. Der kan derfor ikke udledes noget præcist om, hvor mange gange adfærden skal være udvist eller hvor lang perioden skal være, da det ligeledes afhænger af karakteren af krænkelserne. Borgerne kan dermed ikke specifikt vide, hvornår adfærden er udøvet i et tilstrækkeligt omfang, hvorfor det ikke er forudsigeligt for borgeren, hvornår bestemmelsen finder anvendelse.

Ud fra ovenstående analyse af de enkelte gerningselementer i bestemmelsen, kan det konstateres, at retspraksis endnu ikke er tilstrækkelig klar til, at borgerne kan forudsige retstillingen for bestemmelsen. Bestemmelsen rummer stadig ikke en tilstrækkelig klarhed og forudsigelighed, der kan sikre at borgerne kan indrette sig efter bestemmelsen.

7. Konklusion

Specialet har på baggrund af en retsdogmatisk analyse foretaget en undersøgelse af bestemmelsens klarhed i henhold til legalitetsprincippet, som følger af henholdsvis EMRK artikel 7 og strfl. § 1. I undersøgelsen af om strfl. § 243 overholder kravene til legalitetsprincippet er bestemmelsens ordlyd, formål, forarbejder og retspraksis indgået.

Straffeloven indeholdt elementer af kriminalisering af psykisk vold før § 243 trådte i kraft. Imidlertid er de øvrige bestemmelser i straffeloven ikke er tilstrækkelige til at dække § 243's anvendelsesområde. Dette skyldes overordnet, at strfl. § 243 har et bredt anvendelsesområde, da bestemmelsen ikke er begrænset til specifikke handlinger, men derimod at den udviste adfærd kan karakteriseres som groft nedværdigende, forulempende og krænkende og egnet til at styre forurettede på en utilbørlig måde. Endvidere kræver bestemmelsen ikke, at handlingen har en bestemt virkning på forurettede eller at der er sket en skade. Imidlertid kan der være et vist overlap mellem de øvrige

bestemmelser og § 243, og i nogle tilfælde kan de samme handlinger falde ind under flere bestemmelser.

Bestemmelsens objektive gerningsindhold indeholder ud fra ordlyden fem betingelser. Disse betingelser omfatter; nær tilknytning til forurettedes husstand, adfærden skal være udvist gentagne gange over en periode, adfærden skal være nedværdigende, forulepende eller krænkende, adfærden skal være af en vis grovhed og adfærden skal være egnet til utilbørligt at styre forurettede.

Bestemmelsens forarbejder oplister en række eksempler på, hvilke handlinger og undladelser der kan omfattes bestemmelsens anvendelsesområde. Dette indebærer både handlinger og undladelser, som kan forekomme i dagligdagens livsførelse uden, at det nødvendigvis vil udgøre en strafbar handling. Dette medfører, at det kan fremstå uforudsigeligt for borgerne, hvilke handlinger der kan udgøre et strafbart forhold samt hvor grænsen går i forhold til ikke-strafbare dysfunktionelle relationer og psykisk vold efter § 243. Trods en handling er nævnt som et eksempel i forarbejderne, skal der ved hver handling altid foretages en konkret vurdering af, om forholdet er omfattet anvendelsesområdet. Så trods de mange nævnte eksempler i forarbejderne af meget forskellig karakter, kan borgerne ikke vide sig sikre på, om en nævnt handling ville være omfattet i deres tilfælde. Dette medfører, at det kan være problematisk for borgerne at indrette sig efter bestemmelsen.

For så vidt angår den omfattede personkreds har bestemmelsen imidlertid ikke givet anledning til uklarhed hverken i retspraksis eller i teorien. Retsspraksis har fastlagt, at selvom gerningspersonen og forurettede ikke bor sammen, kunne de stadig være nært tilknyttet hinandens husstand. Domstolen lægger vægt på, hvorvidt parterne har opholdt sig meget sammen i deres respektive husstande. I retspraksis er det blevet anerkendt, at selvom parterne alene havde kendt hinanden i 3 måneder, kunne gerningspersonen omfattes personkredsen.

Ud fra retspraksis er det tydeligt, at strfl. § 243 er en to-leddet bestemmelse, hvorefter forholdet kun er strafbart, hvis det opfylder to kriterier. Bestemmelsen kræver for det første, at de udviste handlinger udgør groft nedværdigende, forulepende eller krænkende adfærd. Derefter kræver

bestemmelsen, at adfærden skal være gentagen over en periode. Er begge disse betingelser opfyldt, kan forholdet omfattes af bestemmelsen.

Imidlertid er det ikke specifikt beskrevet i bestemmelsen eller forarbejderne, hvor mange gange en adfærd skal være vist eller hvor lang perioden skal være, før adfærden har været ”gentagne gange over en periode”. Der fremgår ej heller af retspraksis noget specifikt om udstrækningen af betingelsen. Borgerne kan dermed ikke vide, hvornår adfærden er udøvet i et tilstrækkeligt omfang, hvilket medfører en vis uklarhed og uforudsigelighed. Retspraksis henviser imidlertid ofte til forarbejdernes formulering, hvorefter forurettede skal være udsat for et handlingsmønster, der kan karakteriseres som et ”regime”. Af forarbejderne følger det, at såfremt krænkelserne været af meget alvorlig karakter eller meget hyppige taler det for, at en kortere periode kan omfattes. Dette stemmer ligeledes overens med retspraksis, hvor domstolene har fundet perioder på omkring 3 måneder tilstrækkelige ud fra intensiviteten og omfanget af krænkelserne, men derimod fundet længere perioder på op til 1 år og 4 måneder til ikke at være tilstrækkelige ud fra omfanget af krænkelserne.

Endvidere forudsætter bestemmelsen, at gerningspersonens adfærd kan karakteriseres som nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd. Begreberne kan være svære at adskille fra hinanden, hvilket ligeledes kommer til udtryk i retspraksis, hvor begreberne anvendes under én betegnelse. Overordnet kan adfærden ud fra forarbejderne karakteriseres ved, at den forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde. Det afhænger imidlertid af en konkret vurdering ud fra omstændighederne om adfærden kan være omfattet. Retspraksis bidrager imidlertid ikke meget til forståelsen af begreberne, idet domstolenes begrundelser ikke indeholder nogen specifikke holdepunkter for, hvornår en adfærd kan omfattes begreberne. Borgerne ved derfor ikke, hvorvidt en given adfærd vil være omfattet før domstolene, har foretaget en konkret vurdering.

Bestemmelsen stiller krav om, at gerningspersonens udviste adfærd skal kunne karakteriseres som grov, for at være omfattet. Det er imidlertid ikke konkret defineret i hvilket omfang adfærden skal være vist, for at kunne defineres som grov. Det fremgår af lovforarbejderne, at der i vurderingen skal lægges vægt på den samlede udviste adfærd. Ud fra retspraksis, har retten lagt vægt på

adfærdens gentagne karakter og hvorvidt, det var egnet til at styre forurettede. Retspraksis tegner imidlertid ikke generelt et klart billede af, hvornår adfærden har været tilstrækkelig grov. Det afhænger dermed i høj grad af en skønsmæssig vurdering, hvorfor gerningselementet ikke anses for at være tilstrækkeligt forudsigeligt for borgerne til at opfylde legalitetsprincippet.

Endeligt forudsætter bestemmelsen, at adfærden skal være *"egnet til utilbørligt at styre"* den forurettede. Med udtrykket "styre" menes, at adfærden skal virke kontrollerende og afholde forurettede fra at udleve egen fri vilje og bestemme over egne forhold. At den styrende adfærd skal være *"utilbørlig"* indbefatter, at adfærden er gået ud over, hvad der må anses som naturligt i en sådan relation. Det er i nogle relationer mere naturligt end i andre, at der er en vis grad af styring, eksempelvis i relationen mellem forældre og børn, hvor normal opdragelse af barnet ikke vil være utilbørlig styring. Ud fra retspraksis kan det udledes, at såfremt der er tale om parter i samlivsforhold, blev der lagt vægt på, om det måtte anses for at være almindelige uenigheder og skænderier i et parforhold. Var der derimod tale om en forældre/barn-relation, vurderede retten situationen ud fra, om forholdet kunne anses som naturligt styrende element i forhold til opdragelsen af barnet. Der gives lidt flere holdepunkter for vurderingen, dog er der stadig overladt en bred skønsmæssig kompetence til domstolene.

Ud fra ovenstående kan det konstateres, at anvendelsesområdet for bestemmelsen stadig indeholder flere uklarheder. Dette til trods for at betingelserne i bestemmelsen samt begreber og udtryk fra forarbejderne ofte inddrages i retspraksis, kan der sjældent udledes noget konkret, hvilket er problematisk i forhold til legalitetsprincippet, idet borgerne ikke kan indrette sig efter bestemmelsen eller forudse deres retstilling.

8. Litteraturliste

Lovgivning

- Lovbekendtgørelse nr. 1360 af 28. september 2022, Straffeloven
- Lov om ændring af straffeloven, lov om pas til danske statsborgere m.v. og udlændingeloven nr. 415 af 13. marts 2021
- Forslag til lov om ændring af straffeloven, lov om pas til danske statsborgere m.v. og udlændingeloven nr. 126 af 16. december 2020
- Lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love nr.
- Bekendtgørelse af konvention af 11. maj 2011 til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet nr. 11 af 1. august 2014

Bemærkninger til lovforslag

- Forslag til lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love nr. 139 fremsat den 9. januar 2019
- Forslag til lov om ændring af straffeloven, lov om pas til danske statsborgere m.v. og udlændingeloven nr. 126 fremsat den 16. december 2020

Retslitteratur

- Munk-Hansen, Carsten, Retsvidenskabsteori, 2. udgave, Djøf Forlag, 2018.
- Elholm, Thomas, Lasse, Rahbæk, Hanne & Røn, Jens, Kommenteret straffelov, speciel del, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2022, 12. udg.
- Elholm, Thomas, Jakobsen, Niels, Morten & Lund Madsen, Lasse, Kommenteret straffelov Almindelig del, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2019, 11. udg.
- Lund Madsen, Lasse, Strafferet bind 1: Ansvar, 2020, 6. udg.
- Kjølbro, Fridrik Jon, Den Europæiske Menneskerettigheds Konvention for praktikere, Djøf Forlag, 2023, 6. udg.

Tidsskrifter

- Baumbach, Trine, TfK 2013.105: "Det strafferetlige legalitetsprincip i straffeloven og Menneskerettighedskonventionen – om begrænset udvidende fortolkning og forudsigelighed

Rapporter

- Grevio-rapport: Danmarks indsats mod vold i hjemmet, 2017

Retspraksis:

Ugeskrift for Retsvæsen:

- U.2012.998.V
- U.2021.2254.Ø
- U 2013.904 V
- U.2022.1091.Ø
- U.2021.2588.Ø

Anklagemyndighedens Vidensbase:

- AM 2021.02.17 B
- AM 2021.05.26B
- AM 2021.02.16 B
- AM2023.01.25 Ø
- AM 2021.02.09 Ø
- AM 2022.10.04.Ø
- AM 2021.02.09 Ø

Tidsskrift for Kriminalret

- Tfk 2021.775
- Tfk 2021.641 Ø
- Tfk 2016.1447

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

- C.R. v. The United Kingdom, domsnr. 20190/92
- Karastelev and others v. Russia, domsnr. 16435/10
- Oleksandr Volkov v. Ukraine, domsnr. 21722/11

9. Bilag

Ordoptælling

Statistik:

Sider	65
Ord	20.893
Tegn (uden mellemrum)	114.437
Tegn (med mellemrum)	135.163
Afsnit	328
Linjer	1.788

Medtag fodnoter og slutnoter

Luk